

Slovenski dom

Štev. 293.

V Ljubljani, sreda 28. decembra 1938.

Leto III

Zaradi zbiranja italijanskih čet ob meji francoske Somalije so Francozi sprejeli nekaj važnih vojaških ukrepov glede Afrike

Francija prosi Anglijo za posredovanje v njenem sporu z Italijo

Pariz, 28. decembra. o. Včeraj popoldne je bila v vojnem ministru važna seja, katere so se udeležili predsednik vlade in vojni minister Daladier, generalni rezident Tunisa, Labonne, člani vrhovnega vojnega sveta: general Georges, admiral Darlan in vrhovni poveljnik letalstva general Vuillemin ter večje število visokih štabnih častnikov. Na tej seji so se dogovorili o glavnih smernicah vojaškega nastopanja sprčo sovražnega razmerja z Italijo in o sporedu predsedniškega potovanja na Korziko in v Tunis.

Napoln uradno poročajo, da je bila včerajšnja seja v vojnem ministru v zvezi s premikanjem italijanskih čet ob meji francoske Somalije, o katerem poročajo s senzacionalnimi naslovi včerajšnji pariški listi. Francoska vlada je poslala v Džibuti bataljon pehote, da ojači tamšno posadko. Iz Bejruta so odpule tri bojne ladje pred Džibuti, da zavarujejo pristanišče. Predsednik vlade Daladier je imel včeraj dolg razgovor z vrhovnim nadzornikom francoske kolonialne vojske generalom Wuhrejem.

V Pariz so dospela poročila, ki govore o številnih obmejnih spopadih in neljubih dogodkih na meji med francosko in italijansko Somalijo. Pri teh spopadih ne more iti za kake pomoči, ker je bila meja med italijansko in francosko posejstvo tod pred kratkim natančno določena. Italijanski oddelki so zasedli nekaj krajev na ozemlju francoske Somalije. Francozi podarjajo, da ti dogodki niso nič resnega, da pa bodo še bolj zastrupili napeto razmerje med obema državama. Do podobnih dogodkov je prišlo ob abesinski vojni, ko so italijanski oddelki zasedli kraj Walwal, katerega potem niso več zapustili.

Z druge strani poročajo, da je francoska vlada obvestila angleško vlado, da polaga največjo važnost na bližnje italijansko-angleške razgovore v Rimu in da bi rada videla, če bi angleški ministri pri tem obisku vplivali na italijansko vlado, da bi se s Francijo mirno in prijateljsko pogovorila glede Tunisa in drugih vprašanj. Čeprav je Angliji veliko o tega, da bi med Francijo in Italijo vladalo prijateljsko raz-

merje, ni angleška vlada sklenila še ničesar glede posredovanja v tem sporu. Vendar ni dvoma, da bo želja francoske vlade ustregla in da bo angleški zunanji minister Halifax 16. januarja na seji Zveze narodov lahko obvestil francoskega zunanjega ministra o uspehih posredovanja.

Rim, 28. decembra. o. Italijanski časopisi obtožujejo pariško in londonsko časopisje zaradi vesti o zbiranju italijanskih čet v Somaliji in pravijo, da so vsi ti manevri naperjeni proti Chamberlainovemu potovanju v Rim. Ti listi pišejo o senzacionalnem premikanju italijanskih čet ob francoski Somaliji, kar pa je bilo službeno zanikano od francoske vlade. S temi vestmi hočejo nasprotniki onemogočiti pogajanja med Anglijo in Italijo na škodo zblizanja Italije s Francijo. Tudi vesti, katere so se razširile v Parizu, da bosta Chamberlain in Halifax, predno odpotujeta v Rim, obiskala Pariz, v Rimu odločno zanikajo.

Vesti 28. decembra

Francoska vlada je sklenila s švicarskimi in holandskimi bankami sporazum o najetju posojila v znesku 175 milijonov holandskih guilderjev. Posojilo bodo obrestovali po 4% in ga odplačali v 30 letih.

Nemški propagandni minister dr. Goebbels je še vedno bolan in ni mogel za božične praznike iz sanatorija.

Bolgarska poslanska zbornica je na svoji včerajšnji seji sprejela trgovinski sporazum med Francijo in Bolgarijo.

Ekspresni vlak se je zalezel v drugi prazni vlak blizu St. Denisa pri Parizu. Pri nesreči ni nihče prišel ob življenje.

Nacionalistično letalstvo je včeraj bombardiralo Barcelono in potopilo v pristanišču angleški parnik »Stancroft«.

Varsavski kardinal nadškof Kakovsky je hudo zbolel, tako da se boje za njegovo življenje.

Praški listi zahtevajo takojšno ureditev judovskega vprašanja sprčo dejstva, da so Judje pred krizo nakopičili v svojih skladiščih ogromne množine blaga, ki ga zdaj ni mogoče dobiti drugače od njih kakor po pretiranih in oduševskih cenah. Časopisje zahteva, da je treba nenasitni judovski požrešnosti narediti konec.

Italija zavzema v prometu po Sueskem prometu drugo mesto. Na prvem mestu je Anglija, na tretjem Nemčija, na petem šele Francija, ki je lastnica prekopne družbe in uživa največje ugodnosti. Zaradi tega zahteva italijansko časopisje, da je treba določiti o pristojbinah za plovbo po prekopu spremiti.

Švicarska zvezna vlada je določila 350 milijonov švicarskih frankov za obrambo države in udrude meje.

Predsednik nemške državne banke dr. Schacht bo po novem letu potoval na Finko, nato pa na Švedsko.

Poostreni madžarski zakon proti Judom bo začel veljati že meseca februarja.

Španska nacionalistična vlada je angleški vladi sporočila vse podrobnosti glede tega, koliko je v zadnji volninski zadevi prizadet angleški konzul iz San Sebastian.

Ameriška gonja proti Nemčiji ima vzrok v nemškem nastopanju proti Judom in v nemški plemenski politiki. Toda Amerika nima razloga, da bi se zaradi tega jezila, saj so Amerikanci bili tisti, ki so izvajali in se izvajajo najstrožje plemensko politiko proti zamerem. Tako piše italijanski tisk ob protinemških manifestacijah v Ameriki.

Madžarski orožniki so na dan pred božičem streljali na slovaško prebivalstvo v Nagy Suranyju. Madžarska vlada pravi, da so Slovaki manifestirali za priključitev tega okraja k Češkoslovaški.

Oba praška nemška dnevnika — »Prager Presse« in »Prager Tagblatt« — bosta prenehala konec leta izhajati. Namesto njiju bo praška vlada izdajala novo poluradno nemško glasilo, ki se bo imenovalo »Prager Beobachter«.

Sv. Oče Pij XI. je včeraj sprejel v avdienci člane diplomatskega zbora, ki so mu voščili srečen božič. Sprejema se je udeležil tudi nemški poslanik.

V Liverpoolu je včeraj umrl James Baxton, nekdanji voditelj angleške Delavske zveze in poslanec delavske stranke.

Pokojni voditelj socialistične internacionale Vandervelde je umrl zaradi vnetja možganov, kakor domnevajo zdravniki.

Prepoved komunistične stranke na Češkem in Moravskem je izšla včeraj v praškem uradnem listu, izvajati pa so jo začeli danes.

Predsednik švedske družbe, ki je dala delati v Trzicu pri Trstu motorno ladjo Stockholm, katere je prejšnji teden zgorela, si je včeraj ogledal ostanke ter škodo. Parnik bo na novo naredilo isto podjetje, ki se je zavezalo, da bodo vsa dela končana v 20. mesecih.

Belgrad, 28. decembra. m. Novi notranji minister Milan Aćimović je sinoči obiskal prostore kraljevnega odbora JRZ v Belgradu ter se precej dolgo razgovarjal s strankinimi funkcionarji.

Obisk madžarskega in češkoslovaškega zun. ministra v Berlinu

Berlin, 28. decembra. m. Običajni sprejem diplomatskega zbora pri Hitlerju v Berchtesgadenu bo 12. januarja, mesto 10. januarja, kakor je bilo dozdaj navadno. Sredi januarja, po vsej verjetnosti 15., bo prispel v Berlin tudi madžarski zunanji minister grof Czaký. Prav tako pričakujejo za takrat tudi obisk češkoslovaškega zunanjega ministra Chvalkovskega.

Vremensko poročilo

Kranjska gora: —15, deloma oblačno, 65 pršica, barometer pada, skalnica in drsališče uporabna. Rateče: —14, sončno, 59 cm pršica, mirno, skalnica uporabna, smuka ugodna.

Planica: —15, sončno, 65 cm pršica, mirno, smuka ugodna, drsališče uporabno.

Planica - Tamar: —14, sončno, mirno, 72 cm pršica, smuka ugodna.

Peč - Petelinke: —16, sončno, 95 cm pršica, mirno, smuka ugodna.

Bled: —13, sončno, 60 pršica, mirno, smuka ugodna.

Zlatorog v Bohinju: —10, deloma oblačno, 95 pršica.

Dom na Komni: —14, sončno, 130 cm pršica.

Dom na Kravcu: Sončno, 90 pršica, severni veter.

Velika Planina: —13, sončno, 80 cm pršica.

Gorjue: —13, deloma oblačno, 65 cm pršica.

Škofja Loka: —10, deloma oblačno, 35 cm pršica, mirno, smuka ugodna.

Polzevo: —9, deloma oblačno, 35 cm pršica, mirno, smuka ugodna.

Mariborska koča in Pohorski dom: —14, deloma oblačno, 30 cm pršica, smuka ugodna.

Senjorjev dom: —18, deloma oblačno, 20 cm pršica na 50 cm podlage, mirno smuka ugodna.

Kremžarjev dom: —15, sončno, mirno, 55 cm pršica.

Koča pod Kopo: —11, deloma oblačno, 60 cm pršica, smuka ugodna.

Italijanski zunanji minister grof Ciano bo v kratkem obiskal Belgrad

da utrdi prijateljsko sodelovanje med nami, Italijo in Madžarsko

Rim, 28. decembra. o. Italijanski listi prinašajo članke o bližnjem obisku zunanjega ministra grofa Ciana v Belgradu in pravijo, da bo dan tega obiska v kratkem sporočen. Po pisanju italijanskih listov bo drugi obisk italijanskega zunanjega ministra v naši prestolnici služil uveljavitvi zveze med Madžarsko—Italijo—Jugoslavijo, za katero Italija že dolgo vztraja na delu. Prvi koraki za to zvezo, ki bo omogočila dolgo in trajno sodelovanje med podonavskimi državami, so bili storjeni leta 1937, ko je obiskal Jugoslavijo grof Ciano prvič in sklenil belgradske sporazume.

Drugi korak je bil slovesni obisk predsednika dr. M. Stojadinovića v Rimu, tretji pa zadnji sestanek Male zveze na Bledu, kjer so države MZ na prizadevanje Jugoslavije Madžarski priznale pravico do oboroževanja, zadnje priprave pa je izvedel grof Ciano pretekli teden, ko se je mudil v madžarski prestolnici. Z obiskom grofa Ciana v Belgradu, ki bo zaključilo Mussolinijevo delo v Srednji Evropi, se bo politični položaj v tem delu Evrope končno uravnovesil in urenil. Jugoslavija je po mnenju italijanskega tiska storila vse, da to novo bodočnost v Podonavju omogoči.

Ofenziva v Kataloniji - do zdaj največja bitka v španski državljanski vojni

Saragosa, 28. decembra. AA. Reuter: Po petem dnevu nacionalistične ofenzive se lahko reče, da so nacionalisti napredovali na vseh odsekih. Včeraj popoldne je nacionalistična konjeniška divizija popolnoma očistila del fronte od Ammatreta pa do severnega toka Ebra pri Ribatroi, kar predstavlja 280 kvadratnih milj površine.

Nacionalisti so ujeli mnogo republikancev — Po zavzetju Isepe so nacionalisti nadaljevali s prodiranjem proti Borias Blanjas in so nacionalistične čete zavezle vodno centralo v Mont Cabu. Ta centrala je dajala električni pogon tekstilni industriji mestom, ki leže zahodno od Barcelone. Od začetka te nove ofenzive so nacionalisti ujeli 5.000 vojakov.

Bitka na katalonski fronti se je tudi včeraj na-

daljevala z uspehom. V štirih dneh so nacionalistične čete zavezle 600 kvadratnih kilometrov zemlje. Se-strelile so 23 republikanskih letal in zajele okoli 5000 mož. Tuji opazovalci mislijo, da pomenijo letošnji božični boji začetek največje bitke v španski državljanski vojni. Doselej se je samo majhen del sedmega armadnega zbora udeležil bojev, najučinkovitejše orožje pa še ni poseglo v bitko. Prodiranje nacionalistov na južnem krilu odseka Segre je sovražnika popolnoma presenetilo. To prodiranje je imelo posledico, da so sovražne čete v centralnem odseku in utrdbe ob spodnjem Ebru obkoljene, tako da mora sovražnik z vsa naglico kopati nove järke in pregrupirati čete, to pa zahteva mnogo časa. Francoske čete štejejo na katalonskem bojišču okrog 400.000 mož.

potovanje predsednika francoske vlade na Korziko in Tunis

Pariz, 28. decembra. o. Uradni spored za obisk predsednika vlade Daladiere na Korziki in v Tunisu je naslednji: Daladier se bo 2. januarja zjutraj vkrcal v Toulonu na križarko »Emile Bertin«, katero bosta spremljali dve drugi križarki. Predsednik se bo za nekaj ur ustavil v prestolnici Korzike Bastie, kjer ga bo sprejel in pozdravil mornariški minister Campinchi, ki je Korzičan. Dne 3. januarja zjutraj bo Daladier dospel v bojno pristanišče Bizerto na tuniški obali. Tam bo pregledal pristaniška utrjevalna dela, nato bo odpotoval v Tunis. Tam bo popoldne obiskal tuniškega beja, ki je po imenu pravi vladar v tej pokrajini. V njegovem spremstvu se bo udeležil velike vojaške parade.

Zvečer bo v palači francoskega guvernerja po-jedina, pri kateri bo predsednik vlade imel naj-brž važen govor o razmerju z Italijo.

Dne 4. januarja bo Daladier obiskal Gabes in nadzoroval francosko obrambno črto ob libijskimi meji. Pregledal bo tudi čete v nekaterih južnih tuniških garnizijah. Dne 5. januarja se bo v Sfaksu vkrcal na križarko »Bertin« in po kratkem postanku v Alžiru odpeljal v Francijo. Namen tega predsedniškega potovanja je, pokazati odločno voljo Francije, da ni pripravljen na odstopiti niti pedi svoje zemlje na Korziki in v Tunisu nikomur, kakor je to povedal zun. minister Bonnet.

Drugi razcep v francoski socialistični stranki se je pokazal ob izglasovanju resolucij na izrednem občnem zboru

Pariz, 28. dec. m. Izredni občinski zbor francoske socialistične stranke v Montrougeu je bil končan ob 3. zjutraj po tridenstvi razpravi z zmago zunanje-politične resolucije, ki jo je sestavil Leon Blum. Blumova resolucija je dobila relativno slabo večino in sicer 4322 proti 2837 glasovom, ki so bili oddani za resolucijo sedanjega glavnega tajnika stranke Paula Faurea. 1014 članov se je glasovanja vzdržalo. Po tem izidu glasovanja je treba reči, da je francoska socialistična stranka glede zunanje politike, vojne in miru razcepjena v dva tabora, ki sta skoraj enako močna. Glasovito Blumovo politično »edinstvo« postaja s tem onemogočeno celo v sami stranki. V parlamentu so na zadnjih sejah zavrgli misel, o zbiranju levčarskih

strank pod okriljem ljudske fronte, ki je bila Leonu Blumu tako draga. Zaradi tega se zdi, da bo socialistični stranki nemogoče znova postaviti politično večino z radikali in zmernimi strankami sredine.

Somišljeniki sedanjega glavnega tajnika stranke Faureja izjavljajo, da bo Faure odstopil kot tajnik in začel organizirati svojo politično skupino, ki bo podpirala Daladierovo politiko. To bo letos že drugi razkol v francoski socialistični stranki, od katere se je poleti odcepil Marcea Pivert, ki je ustanovil svoje politično gibanje. Tako Pivert kakor Faure nasprotujeta temu, da bi Judje imeli izključno vodstvo med — skimi socialisti.

Strašne ugotovitve o božični železniški nesreči v Romuniji:

Do zdaj 93 mrtvih, 325 ranjenih

Bukarešta, 28. decembra. o. Navzlic vsemu prizadevanju romunskih oblasti, da bi čimprej očistile progo pri Galacu, kjer je na sveti večer prišlo do strahovite železniške nesreče, se ni bilo mogoče ugotoviti, koliko žrtev je nesreča prav za prav zahtevala. Udar vlakov, ki sta se zalezela, je bil tako silovit, da so trupla ponesrečencev raztrgana na kose in je silno težko ugotovljati, kateri deli spadajo skupaj. Razen tega ovira delo hud mraz. Do snoči so dobili

93 trupel, boje se pa, da bo število mrtvih precej večje kakor sto, zlasti še, ker je veliko ranjenecov od 325 v brezupnem stanju in bodo prej ali slej pomrli. Trupla ponesrečencev so strašno nakažena. Do sedaj so oblasti ugotovile pri 52 mrtvih, kdo so. Med smrtnimi žrtvami je general Gauriesco, poveljnik pehotne brigade v Galacu, neki polkovnik, več častnikov ter pre-fekti galaške pokrajine. Policija je zaprla na-čelnika postaje v Galacu in načelnika v Fresca-

Dobri odnošaji med Anglijo in Sveto stolico

London, 28. decembra. o. Ob potovanju v Rim bosta predsednik angleške vlade Chamberlain in zunanji minister lord Halifax uradno obiskala Vatikan in bosta sprejeta pri sv. očetu. Nato bosta gosta angleškega poslanika pri Sveti stolici, Osborneja, ki jima bo priredil slovesno kosilo. Kosila se bodo udeležile tudi številne visoke cerkvene osebnosti, med njimi državni tajnik kardinal Paccelli. Vsa ta dejstva pričajo, da je razmerje med Sveto stolico in med Anglijo kar najpriprnejše, saj je dobilo pred kratkim izraza tudi v imenovanju apostolskega delegata za Anglijo. Obisk angleških državnikov v Vatikanu je pomemben tudi zaradi tega, ker je lord Halifax sin moža, ki je bil pred vojno glavni zagovornik združitve anglikanske cerkve z rimsko-katoliško cerkvijo.

Novi predsednik češkoslovaške republike na Hlinskovem grobu

Praga, 28. dec. AA. CTK: Predsednik češkoslovaške republike dr. Hacha je odšel iz Prage, da ostane čez božične praznike na Slovaškem, kamor ga je povabila slovaška vlada. Predsinočnjim je prispel v Tatransko lomnico, kjer se je nastanil v hotelu Praga. Na vsej poti so predsedniku republike prirejali tople manifestacije, tako od strani vlade kakor tudi od strani ostalega prebivalstva. Na slovaških tleh je predsednika pozdravil predsednik sveta Sidor in slovaški prometni minister Turčanský. Pri tej priliki je bilo nekaj govorov, v katerih so poudarjali češkoslovaško bratstvo. Predsednik republike se je za tem odpeljal na pokopališče, kjer je položil venec na grob pokojnega voditelja Slovakov Andreja Hlinke.

Poljaki preganjajo čhe v Tešinu

Praga, 28. decembra. m. Snočnji češki večerniki hudo napadajo poljsko vlado zaradi pritiska, ki ga izvaja v tešinski pokrajini, katero je morala Češkoslovaška po sestanku v Münchenu odstopiti Poljakom. Listi pravijo, da je stanje na tešinskem ozemlju nevzdržno in da poljske oblasti kruto preganjajo češko prebivalstvo. Poljaki so dozdaj izgnali 30.000 Čehov s tega ozemlja, več tisoč drugih pa so zapodili iz služb. Poljska policija je v Moravski Ostravi skoraj do smrti pretepla 29 Čehov. Sto čeških družin v Freystadtu je pred nekaj dnevi dobilo povelje, da morajo v dveh urah izginiti iz mesta in oditi čez mejo. Praški tisk navaja še celo vrsto podobnih žalostnih dogodkov in kliče na pomoč države, ki so dale Poljski tešinsko pokrajino, naj se zavzamejo za preganjane češke ljudi.

Glavni volivni odbor dela neprestano dalje

Belgrad, 28. decembra. z. Glavni volivni odbor je delal predvčerajšnjim ves dan. Pregledoval in urejal je volivne zapiske. Na vrsto je prišla ta dan primorska banovina.

Zvečer je imel glavni volivni odbor svojo plenarno sejo, ki ji je predsedoval g. Sagadin. Na njej so posamezni odseki podali poročila o svojem delu.

Glavni volivni odbor je delal tudi preko božičnih praznikov, da bi mogel delo čimprej dokončati. Pregledal je že tudi volivne spise iz zetske banovine ter sprejel poročilo odseka v celoti tako, kakor je bilo predloženo.

Iz Pariza se je te dni vrnil tudi predsednik narodne skupščine Stevan Čirić. Dva dni se je zadržal v Sremskih Karlovcih, nakar se je vrnil v Belgrad. Takoj po svojem prihodu tja se je sestel s člani glavnega volivnega odbora ter se podrobno zanimal za njihovo delo. Naslednji dan se je Stevan Čirić sestel s prvim podpredsednikom glavnega volivnega odbora Tomićem, nakar sta skupno obiskala finančnega ministra Dušana Letica.

teju. Ker je zaradi silnih snežnih metežev potrganih okrog 700 km telefonskih napeljav in železniški brzojav ne deluje, je glavno ravnanje romunskih železnic ustavilo ves tovorni promet, do skrajnosti omejilo osební promet ne le na progi, kjer se je pripetila nesreča, marveč na večini romunskega železniškega omrežja.

Slovenija v objemu hudega mraza

Drugi dan mraza - Zamude vlakov - Kurjava se še ni podražila

Ljubljana, 28. decembra.

Kakor leta 1929., se tudi letos vrsti mrzli val za snežnim, samo da je razdobje letos krajše in so periode mraza krajše, kakor v omenjenem letu, ko je mraz trajal po teden in več dni, nakar je sledila prav tako dolga doba hudih snežnih viharjev, ki so se vrstili od januarja tja v marec. Letos decembra trajajo snežni nalleti po nekaj dni, nato pa pritiska mraz. Danes po praznikih je že drugi dan hudega mraza, ki povzroča delni zastoj javnega prometnega življenja in vrvenja po trgih odnosno cestah in ulicah.

Današnji živilski trg je dokaj zapuščen in so cene nekaterim potrebščinam že višje, zlasti zelenjava je postala zaradi malih zalog dražja. Ljudje so se sicer že poprej preskrbeli s kurjavo, toda mnogi hite, da si še nabavijo večje zaloge, kajti kalkulirajo, da bodo cene kurjave, ako traja še nekaj tednov in dni taka zima, znatno višje in se je bati, da bodo vse sedanje zaloge razprodane. Sedanje tržne cene kurjave so splošno naslednje: premog-kosovec 410 din tona, kocke 385 din tona, žagana bukova drva kuhični meter 120 din, razsekana pa 150 din.

Telefonske napeljave so doslej še dobro vzdržale pritisk mraza. Le na dolenski strani na progi proti Zagrebu so na mnogih krajih žice zaradi mraza popokale. Danes pa so bile vse ovire odstranjene in je zveza z Zagrebom v redu, prav tako je vzpostavljena telefonska zveza z Belgradom. Ostale medkrajevne telefonske zveze brezhibno delujejo.

Mednarodni vlaki so od včeraj do davi zaznamovali prav velike zakasnitve. Domači brzovlaki iz Zagreba in Belgrada pa so v Ljubljano prihajali davi s prav malimi zamudami. Iz inozemstva prihajajoči brzovlaki so nasprotno imeli večurne zamude. SOE je imel včeraj 87 minut zamude, polnočni brzovlak iz Trsta je imel samo 16 minut, nočni belgrajčan, ki prihaja v Ljubljano ob 1.16, je zaznamoval 40 minut, jutranji brzovlak, ki prihaja ob 5.51 iz Maribora, je imel 66 minut. SOE je včeraj prispel v Ljubljano s 45 minutno zamudo, danes pa samo s 20 minutno. Mariborski brzec je davi prav tako imel veliko zakasnitve, namreč 63 minut. Jutranji belgrajski brzovlak je zaznamoval le 10 minutno zamudo. Hude ovire pa je moral premagati monakovčan. Včeraj je prispel monakovčan na Jesenice k večernemu brzovlaku in je imel dve uri zamude. Vlaki iz Trsta prihajajo v Ljubljano s prav neznatnimi zamudami. Splošno vlada na naših progah kljub hudemu mrazu red in se promet razvija normalno.

Danes je mraz za nekaj stopinj napram včerajšnjemu odnehal. Takole okoli 10. včeraj je v mestu in okolici najhuje pritisnil mraz in je termometer zaznamoval ponekod -23 do -25°C. Davi je termometer na prostem kazal -15°C, mraz pa je do 9. še znatno pritiskal. V Sloveniji danes kaže splošno termometer od -10 do -18°C. Na Notranjskem se mraz ni razmeroma hud, na Rakeku je bilo včeraj le -10°C. Pričakovati je, da se bo splošna vremenska situacija v kratkem obrnila na boljše.

Nova električna centrala na Pohorju

Tovarna Hutter in drug iz Maribora bo zajezila Lobnico

Maribor, 27. decembra.

Tekstilno podjetje J. Hutter in drug je gotovo najnaprednejše v svoji stroki v naši državi ter kaže tudi izredno podjetnost. Letos je začela obratovati v okviru podjetja tudi posebna tovarna za sukanec, ki je prva te vrste v naši državi in tudi skoraj prvo neodvisno podjetje na kontinentu sploh, ker so drugače vse tovarne sukanca v rokah angleškega kapitala. Sedaj pa se bavi tovarna zopet z novim velikim načrtom, ki bo za naše razmere res posebnost. Tovarniški obrat je elektrificiran ter dobiva tok deloma od mestnega električnega podjetja, deloma pa ga proizvaja tovarna sama s parno turbino. Sedaj pa se je podjetje odločilo, da se v pogledu pogonske sile popolnoma osamosvoji. Odločilo se je za velikopotezen načrt. Namerava namreč zgraditi na Pohorju veliko

električno centralo ter bo v ta namen zajezilo potok Lobnico. Med Bagjotom in Peršetovim vrhom namerava zgraditi visoko pregrado. Za jezom se bo nabiral potok v veliko jezero, ki bo imelo zadosti rezervne vode za nemoten obrat elektrarne, ki bo nameščena spodaj v dolini v Rušah. Padec od jezova do električne centrale bo znašal 600 m ter bo silotvorna naprava izredno visokotlačna. Elektrarna bo proizvajala 3000 ks, kar bo zadostovalo za pogon tovarniškega obrata v Mariboru. Prenos elektrike v Maribor se bo izvršil v podzemskem kablju z visoko napetostjo. Gradnja elektrarne se bo pričela na pomlad ter bo trajala dve leti. Dasi bodo potrebne velike investicije, se bo naprava tovarni vendarle izplačala. Hutterjeve tovarne porabijo letno za dva milijona dinarjev električnega toka.

Tri može je vlak povozil do smrti

Brzi vlak, ki prihaja iz Trsta, je včeraj popoldne ob četrti na tri malo pred postajo Zidani most do smrti povozil dva neznana moška. Vlak je butnil odzadaj v dva doslej še neznana moška, ki sta ob času njegovega prihajanja stala na progi med obema tirnicama, ter jih podrl na tla. Prav ta čas pa je vozil od Zidanega mosta v smeri proti Ljubljani tovarni vlak, kateremu sta se po vsem videzu hotela izogniti oba neznanca, ki sta najbrž hodila proti Hrastniku, na ta način, da sta zavila na drugo progo. Pri tem pa nista opazila brzega vlaka, ki je prihajal od ljubljanske strani. Kurjač tovarnega vlaka je sicer videl oba neznanca, ki sta se bila ustavila in gledala tovarni vlak, ko je vozil mimo njiju. Piskal je z vso silo, da bi ju opozoril, toda moža se nista dala opozoriti, ker sta najbrž zaradi ropota, ki ga je delal mimovozni tovarni vlak, piske preslišala kakor sta tudi preslišala oddaljenejši hrum prihajajočega brzega vlaka. V hipu je brz vlak prigmel in udaril v oba neznanca. Strojevodja brzega vlaka je bil sicer poskusil vlak zavreti, bilo pa je že prepozno, ker je bila daljina za to prekratka. Vlak se mu je posrečilo zadržati šele nekaj deset metrov od mesta nesreče. Potniki so nemudoma izstopili in po hitili na kraj nesreče, kjer so zagledali grozoten prizor:

Oba ponesrečenca sta bila strahotno razmrsarjena. Prvega je brz vlak butnil s tira na zunanjo stran proge, kjer je obležal s stisnjenimi ramami po vsem telesu. Odrezalo pa mu je tudi nogo. Druga pa je lokomotiva vlekla še dobrih trideset metrov s seboj. Kolesa so mu odrezala glavo ter vse stopalo na desni nogi.

Imeni ponesrečencev sicer še nista ugotovljeni; po vsem videzu pa gre za dva delavca, ki sta prihajala iz Radeč ali od Zidanega mosta s dela proti domu in sicer proti Hrastniku. Morda pa gre tudi za dva popotnika, saj so na tleh po nesreči našli dve popotni palici.

Prvi je bil po cenitvi — star okrog trideset let, drugi pa morda kakih petindvajset. Ne prvi, ne drugi nista imela pri sebi nobenih dokumentov ali listin, tako da je bilo njuno identiteto nemogoče takoj ugotoviti. Posebna komisija je takoj odšla na kraj smrti. V svoji preiskavi je ugotovila, da strojevodje pri nesreči ne zadene prav nobena krivda.

Na Stefanovo je ob pol desetih zvečer šel petdesetletni tesar Anton Mejak čez železniško progo med postajama Videm—Krkovo ter Brezicami. V naglici je železniški čuvaj pred prehodom Mejaka še opozoril, naj se umakne s proge, ker bo vsak čas privozil po njej brz vlak. Mejak tega nujnega opozorila ni vzel za mar, ter je hotel na vsak način zlesti pod zapornicami čez progo na drugo stran. V tistem hipu pa je tudi že pridrl brz vlak, ki je Mejaka podrl. Nemudoma so k njemu prišli slučajno navzoči ter ga našli vsega krvavega. Dobil je hude poškodbe na glavi ter po vsem telesu. Nezvestnega so prepeljali v bolnišnico v Krško, tam pa je poenoti izdihnil.

Spet so tri žrtve izgubile življenje. Dasi je bilo že tolikokrat posvarjeno, naj ljudje pozija in rajši malo počakajo, če mora priti mimo vlak, se kljub vsem opozorilom in svarilom še vedno ponavljajo na železniških progah strašne nesreče. Prav bi bilo, ko bi ljudje že postali previdni. Boljše je nekoliko dalj časa počakati in potem lepo brez nevarnosti iti čez progo — kakor pa nevarnost izzivati z nepremišljenim tveganjem. Enkrat, dvakrat ali morda tudi desettkrat se tveganje sicer obnese, — toda enkrat samkrat majhno smole in že lahko prinese naglo in nesrečno smrt.

Radiofonska oddajna postaja opozarja svoje naročnike in Slovence v tujini na novoletno oddajo za izselence, ki bo v nedeljo dne 1. januarja, od 10 do 11 zvečer.

Ljubljana od včeraj do danes

Malo je pa le odnehalo. Če bi bilo to kakšno drugo zimo, bi še vedno tarnali o presnetem mrazu, zdaj pa smo že kar veseli, češ iz najhujejšega smo se že izmazali. Oblači se, mraz bo moral nazaj proti niči, morda se bo navsezadnje še zjužnilo. Danes pa je kljub temu, da smo mraza že »navajeni« (od včeraj!) — še vedno — 14° Celzija. Nebo se je rahlo pooblačilo. Vremenska poročila in opazovanja vedo povedati, da se tam okrog Anglije potiska nekakšen toplotni val. Švicarski radio pa je sinoči zavrnil prehode optimiste, naj se nikar ne vdajajo napačnim iluzijam. Ta toplotni val bo marveč — kakor vse kaže — moral obstati na severni strani Alp in jo bo, če že ne bo drugače, ubral proti jugu ob njihovem zahodnem korenu. Da bi se razlil proti vzhodu, tega baje ni misliti. Naj že bo kakor hoče; tudi če ga ne bo k nam, bomo prestali, saj pravi stari pesnik, da zelo izdatno greje tudi — upanje.

„Rešite se, rešite se!“

Danes je tepežni dan, otroški dan. Včasih je bil ta dan velik praznik otrok, ki so s šibami v rokah tekali po vasi in otepavali starejše, da bi dobili orehove, potice, lešnikov in drugih dobrin. Ves dan ni bilo miru pred njimi. Tudi v mestu ni bilo prav nič boljše. Kar na cestah so otroci ustavljali odrasle in jih »prašili«. »Rešite se, rešite se, danes je tepežni dan!« so vpili. Obrali so najprej vse sorodnike — začeli so seveda pri očetu in materi ter pri starejših bratih in sestrah. Potem pa so krenili kar na ulice, kjer so z zardevimi lici in z zasmrkanimi nosovi prežali na oglih, da bi koga zajeli. Ko je bilo več denarja in se naše mesto še ni tako moderniziralo ter postalo puisto, so tako ogovarjanja še kaj zalegala. Danes pa imajo odrasli druge svoje »učence« skrbli. Za take »vražec« se ne zmenijo več. Če jih otroci ustavijo, jih napode z berači in se s čmernim obrazom odpravijo naprej po opravkih. Tepežkajo dandanašnji le še po nekaterih ljubljanskih družinah, drugod je ta šega že izginila v zadnjem času. Po ulicah pa srečate tepežnike iz siromašnih družin, otroke s periferije našega mesta in tiste, ki prihajajo v šolo iz malo oddaljenejših, že napol kmečke okolice. Ti tu pa tam še ustavijo koga kar tako »na vrajmanje«, na »dobre obroke«. Najbolj se drže raznih mlekar, slaščičarn in sploh takih trgovin, v katerih je kaj dobrega za pod mlade zobe. Pa tudi tisti jim žito ne gre povsod v klasje. Marsikje jih odženo. To sicer ni prav lepo. Lastniki takih trgovin pa marsikje tem ubogim otrokom, ki jim doma ne morejo kakor po tako imenovanih »boljših« družinah, ponudijo približajke, vseeno ustrezajo, saj vedo, da imajo tudi žledčki teh ubogih, revnih otrok, prav take ali pa morda še večje skomine po nenavadnih in nevsakdanjih sladkostih kakor otroci iz boljših, premožnejših rodbin. Vesaj v teh nežnih letih, ko še ne vedo tako jasno za družabni prepad, naj bi ob takih prilikah tudi ti prišli malo na svoj račun, saj niso krivi, če so siromašni. Vsaka mladost pa je tako potrebna razumevanja od nas starejših. Konec kravej tudi teh trgovcev ne bo zadel gospodarski polom zato, če so tem ubogim, prezeblim tepežnikom darovali malo piškotov ali sladkosti za približek. Tako darilce jim je več vredno kakor gruntarju bogata dediščina.

Reševalna je že posekala rekord

Kakor smo izvedeli na reševalni postaji, so naši vrli reševalci letos že posekali rekord. Toliko dela kakor letos še niso nikdar imeli. Posredovali so doslej že v več kakor štiri tisoč primerih. To je presneto lepa številka. Posebno lepa pa se nam bo zdela še, če premislimo, kolikokrat so morali vstati sredi noči, v mrazu, v dežju, v snegu in vetru, ko je zapel telefon. Mi smo lepo spali vso ljubo noč nemoteni. Nobena sila nas ne bi mogla noč za nočjo spraviti iz gorke postelje. Reševalci pa morajo vstajati in odhajati na svoje samaritanske, nesebično delo.

Katoliški vzgojitelji so zborovali

Včeraj popoldne so se v Frančiškanski dvorani v našem mestu zbrali katoliški vzgojitelji in vzgojiteljice. Katehetsko društvo in Slomškova družba sta priredila zborovanje, ki je doživelo zares odlično udeležbo. Prišlo je dobrih tisoč oseb. Med odličnimi gosti je bilo opaziti škofa dr. Gregorija Rožmana, prosvetnega načelnika banke uprave prof. dr. Sušnika, ki je hkratu zastopal tudi bana, referenta za ljudske šole prof. Jegliča, predsednika Prosvetne zveze dr. Lukmana, gospo Natlačenovo in gospo Sušnikovo kot zastopnici katoliških mater ter štiri nove poslance, profesorja Dolenc, Theuer-schuha, Riglerja in dr. Lavriča ter še mnogo znanih osebnosti iz našega vzgojnega delovanja.

Zborovanje je začel predsednik g. nadzornik Štrukelj, ki je najprej pozdravil vse prisotne ter imenoma vsi vidnejše osebnosti, ki so to zborovanje počastile s svojo navzočnostjo. Nato je predaval prof. dr. Josip Demšar o »Katehetu in učitelju«, za njim dr. Vilko Brumen o »Novi Obiski v angleških šolah«, končno pa še ravnatelj Rudolf Pečjak o temi »Skrbimo za ugled šole in učitelstva«. Po predavanjih se je razvilo živahno pogovaranje o mislih, ki so jih ta zanimiva in pereča poglavja vsebovala. Debata je bila prav razgibana in živahna.

Ob devetih zjutraj je bila ta dan v frančiškanski cerkvi sveta maša za katoliško učitelstvo in vzgojiteljstvo. Pri tej lepi službi božji je učiteljski zbor pel naše božične pesmi.

Ob treh popoldne je bila nato v Rokodelskem domu skupna seja Slomškove družbe in Katehetskega društva.

Po brezuspešnem vltomu se je obesil

Ljubljana, 28. decembra.

Na božični dan, 25. decembra, okoli 13 so šentviški orožniki pripeljali v zapore okrožnega sodišča kaj nenavadnega in čudnega vlomilca. Bil je to France D., po poklicu mlinar, rojen 2. oktobra 1901 v Rečjem pri Novem mestu, brez stalnega bivališča in brez posla. Bil je že desetkrat zaradi tatvine kaznovan. Prejšnji dan se je bil seznanil z nekim Jožetom. Klavila sta se po ljubljanski okolici in vohnila, kje bi dobila primerno hišo ali samoto vilo, da bi vanjo vlomila in se preskrbela za praznike z različnimi stvarmi, ki se dajo lahko vnovčiti. Jože ga je nagovarjal, ko sta pešala iz St. Vida proti Medvodam, da naj vstopi v samoto, po čim zapuščenost Me-sarjevo vilo pri Mednem. Jože mu je govoril:

»Tu si brez skrbi! Skozi okno se splazi v vilo. Tam boš gotovo dobil veliko zalogo žganja!« France je Jožeta ubogal in se splazil v vilo. Vse kote je preiskal. Žganja ni dobil. Jože, videč, da se proti vili bližajo ljudje, jo je popihal. France pa se je v obupu hotel obešiti in je že okrog vratu zadržal pas. Je bil visel in je bil v zadnjih izdihljajih, ko so ga ljudje našli. Na orožniški postaji in ljudem je pravil čudno zgodbo. Med drugim je dejal: »Jože me je nagovoril. Zagrozil mi je, da moram prinesiti iz vile žganje. Nikjer ga nisem dobil. Obešiti sem se hotel, ker sem se bal Jožeta, ko mu nisem prinesel iz vile žganja. Zbal pa sem se tudi kmetov, da me ne bi pretepli.« Orožniki so pozneje prijeli tudi njegovega kompanjona Jožeta P., Sedaj France premišluje svoj greh v toplem preiskovalnem zaporu.

Filmi

Pesem zlatega zapada (Kino Matica). — Film Eddieja Nelsona in Jeanette Mac Donaldove, tega s platen vsemu svetu znanega para, je deležen odličnega obiska. Še »divji« mraz, ki je zadnje dni pritisnil, meščanov ni utegnil zadržati doma. Je že tako: kakor je dandanašnji svet na ven navidezno brez predsodkov, »stvarna« in že v zgodnji mladosti »učena« ter v ljubezenskih stvarih trezen — je vendar v jedru hujše sentimentalne in blažjih čustev v srcu potreben kakor je bil kdaj koli. Sicer ne bi množice vlekli filmi kakor »Rosemarie« in »Cvetiči maj«, deli v katerih je fabula konec krajev dokaj naivno idealistična. Petje samo ni zadosten razlog, saj vemo, da so bili odlični pevski filmi z manj sentimentalno vsebino — kakor n. pr. filmi Grace Moorejeve, Robersona, Tibbetta in celo film samega nesmrtnega Šaljapina — obiskani pičlo. — »Pesem zlatega zapada«, ki te dni doni po kinu Matici, je delo v slogu prejšnjih filmov, ki sta jih bila dala Macdonaldova in Nelson. Vsebinska je na moč »romantična«, sladkobna, v čustvih se utapja. Le rahlo so vezani elementi med seboj. Mnogo je nemirnega, tudi trivialna mesta se dobe. In vendar Ljubljana govori, da je film tudi vsebinsko močan. Menjajmo smo, da takih operetno koncipiranih del, ki tudi vsa alone na operetnih atributih, ne gre meriti z istimi merili kakor druge filme. Vsebinska je konec krajev v njih le nekakšno zasluho, adekvatno poasnilo k teksti in melodiji posameznih pesmi. V vsem filmu zadovoljijo »rahlejšje ubrane« duše. Izbirnejšega obiskovalca priklene le petje obeh mojstrov, Macdonaldove in Nelsona. Jeanette Macdonald je v »Pesmi zlatega zapada« tudi igrala mimično tako visoko, kakor doslej še ni bila v nobenem svojem filmu. Prijatelji krakih in jednatih del proti koncu tudi nekoliko jadikujejo, češ kdo pa bo toliko časa sedel. Zadnji del tega filma je res da nekoliko preveč razvlečen.

Naročajte in širite Slovenski dom!

Herwey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

»Želel sem vam,« je nadaljeval don Luis, »prineseti skromno darilce. O kakšni miloščinji samo po sebi umevno ni nikakega govora. Toda, prepričan sem, ali celo tako drzen, da upam, da ne boste izrazila moje hvaležnosti zavrnili. Ta stari kip pri vodometu — don Luis je znal biti tudi v zadregi, če je hotel — »in vendar... kako naj rečem, ni prav za prav to, kar bi mogli spričo sedanjega namena vaše ustanove imenovati cerkveni okrasek. Stari ljudje so bili, čisto naravno, bolj preprosti, tudi pri njihovi pobožnosti. Mi smo postali v tem oziru bolj strogi. Marsikaj danes rajši prepuščamo domišljiji pobožnih mladih dam. Se mar v tem oziru ne strinjate z menoj?«

Mati Maria José je povesila glavo.

»In zato sem vam hotel prosiiti za dovoljenje, da bi smel postaviti na njegovo mesto moderen in bolj eleganten kipec Jezusčka v najlepšem florentinskem slogu in tega — oh — nekoliko zastarelega, da ne rečem razpadajočega odstraniti s križišča. Toda, vse to pa le pod enim pogojem. Nihče ne sme vedeti, kdo je dal to darilo. Danes zvečer se odpeljem dalje proti Livornu. Ta teden bom poslal rokodelce k vam. Prosim, ne dajte jim ničesar. Fantje bodo dobili dovolj plačila.«

Pogledal jo je ostro.

Naredila je požirek, ki se ji je sami sebi dopadel in je bil skoro pobožen. Uživala ni samo v njem, pač pa še nekaj časa potem nad njegovim učinkom.

Ko se je potem pri vratih poslovila od don Luisa, mu je podelila z neko pristno toploto in s tako vidnim izrazom nekakšnega kesanja, da se je zmotila nad njim, svoj blagoslov, da se je markiz čutil prisiljenega, narediti globoko poklon, da bi ob tako ganljivih okoliščinah prikril svoj resničen namen.

V kočiji se mu ni bilo treba več pretvarjati. Ko se je počasi vlegel večerni mrak in se je markiz bližal Livornu, so bile poteze na njegovem obrazu jezne, radovedne in obenem veselo razigrane.

Ze se je čisto stemnilo. Don Luis je zavlil na dvorišče stare Casa Bonnyfeather ter stopil iz kočije. Kraj sam je bil kakor čisto zapuščen. To ga je spravilo v slabo voljo. Svoj prihod je bil napovedal. Ah, saj ni res: posvetila se je luč skozi priproto okno. Neke ženska postava je nrisla na dvorišče.

»Čer, dobra gospa,« je pozdravil don Luis.

Fides Paliologus ga je pogledala in se smejala.

Stari prijatelji so se postarali.

Ladjo »Einhorn« so po njenem odhodu iz Rio Ponga tedne in tedne premetavali viharji po Beimskem zalivu sem in tja. Kapitan Bittern je moral končno narediti velikanski lok po oceanu, preden jo je mogel obrniti in jo po ostrem oviku naravnati proti severu k Gibraltarju. V začetku aprila je končno prispel v pristanišče in se znašel pri podpornih stebrih, kjer je moral najprej popraviti vrhove jamborov in jih opremiti z novimi vrvmi ter dobiti novih zalog hrane.

Antonio je bil v veliki zadregi, kaj naj naredi z ladjo. Njegova narodna pripadnost je bila tako nedoločna, da mu je povzročala pri urejanju poslov z brati Baring & Co kot izvršitelji oporoke Johna Bonnyfeatherja prodaji.

Ta načrt se je le do pičice strinjal s tem, kar je želel kapitan Bittern. Izprosil si je le naslonjač za spomin, dobil pa je vso opravilo za kabino z drugimi potrebščinami vred.

»Zelo čedno, res zelo lepo, gospod Adverso,« je dejal in nekoliko zardel v obraz. Prosil je bil samo za naslonjač. Ko pa je dobil tega in še mnogo drugih stvari čisto zastoj, se je zdelo, kakor da je njegovim jadrom zmanjkalo vetra. Vzel je premišljeno v roko uro — zdaj je bila njegova. Bila je zares lepa, toda imela je malo napaka, da je nekoliko zaostajala. In zdaj naj bi zaostajala za vedno. Čas, kolikor mu g je bilo še namenjenega, je pripadal izključno le še njegovi častiljivi starosti.

Medtem ko se je kapitan Bittern ukvarjal s popravili, se je začel Antonio ozirati po Gibraltarju. To mu ni pripadalo kakih večjih skrbí, posebno če je pomislil na neizmerno premoženje, ki naj bi ga dobil pri bratih Baring in na kreditno pismo za London.

Kar samemu sebi se je dopadlo — gotovo so se mu že cedile aline po svojem bodočem življenju — ko je ugotavljal, da je kar tako čez noč in brez posebnega truda postal osebnost, o katere odličnosti pač ne bi mogel nihče dvomiti, osebnost, katere predniki so bili tako zelo bogati.

Ni se mogel več ustaviti notranjemu glasu, ki mu je prišepetaval, kako mlad in bogat človek je postal. »Einhorn« so smatrali za njegovo »osebno vojno ladjo«, ki jo je bil staval na razpolago kralju in domovini. Kdo bi si mu upal kaj očitati, če se je njegovo domoljubje izkazalo tudi za dobičkonosno? Preden je preteklo mesec dni, mu je guverner že »ukazal« priti k njemu na obed.

Vedno bi se sprehajal po Gibraltarju in užival te lepe spomladanske dneve — neprestano bi delal obiske in se gostil, jahal in se pustil predstavljati vedno upajočim materam, ki ga bodo spet drugim predstavljale in ga, kakor se spodobi, ob mesečnih puščala »smeaga« — in prežale nanj. Vsek dan bi prihajal na čaj v eno teh ličnih in

hladnih garniziranih hišic, obdanih s samim zelenjem in cvetjem, v njih pa bi lepe ženske točile pristno kapljico v razkošne kozarce in nosile na mizo jedi na pladnjih, bolj kitajskih, kot pa jih imajo na Kitajskem. Morda bi si zaželel škotske marmelade ali ingverja iz ličnih modrih kangle s spletenimi pokrovički? Čaj ali ne čaja — to je zdaj vprašanje. Povsod na svetu so ljudje kot Udneji, in hladna vitka dekleta kot je Florence. Povsod je človeku tako všeč, da, sploh povsod tako prijetno, biti spet na tem lastnem svetu. Na tem svetu uniform, klubov in dolgih belih rokavic, ki se gubancijo na lakhteh, belega kruha in lepo rumenega surovega masla, svetlih plaščev, izpod katerih kukajo male bele copatke, potem pa spet znova čaj, marmelada, karte, whisky; topovski strelji, ki se slišijo z gora, ladijski zvonci dol v pristanišču in ključ težakov. Potem pa nedelja, ko korakajo mornarji skupno v cerkev. Vse naokrog pa blažen mir sinjega Sredozemskega morja.

Tu vlada samozavestnost uradne angleške gospode, mornarjev in vojakov v njihovih vzornih urejenih razredih in v svojevrstnem ozračju, v katerem žive. Le topoglavji mir je izginil, kajti časi so razburljivi. Varnost je omajana. Poštenost mora biti na straži, ko se poslavljajo ljubčki in moške, ki se morda ne bodo več vrnili, od žensk, ki morajo ostati doma. Povsod je vladala ona sama po sebi umevna visoka napetost tega »mi in naš«, ki so si ga znali Angleži s prav posebnim talentom pridobiti v neizmernih kolonijah pred, med in po kakem narodnostnem boju. Prav kakor iskre iz lisičjega repa, ki pri največji zračni napetosti najbolj prasketajo, a se razelektirijo, čim le enkrat samkrat potegneš palico v nasprotno smer. Takrat se lev dobro počuti, če je njegova griva napeta od velikih in majhnih bliskov.

To razpoloženje je na Antonia vplivalo tem bolj, ker se je kazalo v besedah, ki jih je — bolj kakor vsake druge — dojemal kot svoje. Veljal je samo po sebi umevno za enega njihovih, spadal je k njim in je bil tudi vedno na njihovi strani. Na katero drugo stran bi bil tudi mogel misliti, kot le na »naš«. Čisto nemogoče jim je bilo, predstavljati si koga, ki ga je usoda naredila za pravega Evropejca, popotnika v zahodnih deželah, ki tudi ne bi čutil niti najmanjše zavestnosti ter se ne bi prišteval k nobenemu narodu ali državi. Časi za takšne stvari so že minili, ali pa še niso prišli. Tu v Gibraltarju se je zrealila v vseh barvah Anglija skozi živo prizmo svoje garnizije, svojih mož, žena in otrok. Antonio je moral pomisliti na to, ko je neko sončno nedeljo opazoval meščane tega angleškega mesta pri vojaški paradi in jih je pozneje videl sam, kako so paradirali v angleški cerkvi.

Od tu in tam

Posebno uredbo za zaščito prodajalcev motornih vozil, poljedelskih in industrijskih strojev pripravila naša vlada. Če se hoče posesti motORIZACIJA, je treba zaščititi prodajalca takih strojev, da ne bo oškodovan zaradi nepoštenih odjemalcev, ki so vzeli stroj na obroke, pa so ga potem zastavili ali prodali, kakor je bil prodajalec proti brezvestnemu kupcu brez vsake pravne pomoči. Načrt nove uredbe dolga poseben register prodanih strojev vseh vrst pri okrajnih sodiščih. Prodajalec in kupec bosta morala dati kupno pogodbo registrirati pri okrajnem sodišču, v čigar okolišju živi prodajalec, in na sodišču, na čigar področju živi kupec. Sodišča bodo vsako prodajo in vsak stroj registrirali v posebne sezname, ki bodo javni, torej vsakomur na razpolago. Na ta način brezvestni kupec ne bo mogel neovirano razpolagati s kupljenim avtomobilom ali strojem ali pa ga pod roko prodajati. Če bi se kupec ne držal predpisanih rokov za plačevanje obrokev, ima prodajalec pravico zahtevati od sodišča, da izvrši prisilno prodajo stroja ali avtomobila. Izkupilec ob take prodaje se razdeli tako, da dobi prodajalec znesek, ki ga še terjaja, morebitni ostanek pa ostane kupcu.

Belgrajski velesejem se bo spet povečal. Čeprav je ploskev sejmišča že sedaj bila ogromna, se je vendar pokazalo pomanjkanje prostornih paviljonov, zlasti zaradi vedno večjega zanimanja tujih držav, ki hočejo imeti stalne paviljone za razstave svojega blaga. Tako bosta zgradili nova paviljona Nemčija in Bolgarija, medtem ko bo Italija svoj paviljon povečala. Skupno se bo sejmišče povečalo za okrog 3 in pol hektarja, a razstavna ploskev za 8000 kvadratnih metrov. Paviljoni bodo zgrajeni najkasneje do otvoritve spomladanskega velesejma.

Okrog 70% nepismenih je med prebivalstvom primorske banovine. Na splošno je pismenost večja v obmorskih krajih, a manjša v Dalmatinski Zagori ter v bosanskih in hercegovskih okrajih, ki pripadajo primorski banovini. So mnogi kraji, kjer so sploh ni. Zaradi tega ima banovina veliko stroškov za gradnjo novih šolskih poslopj. V osmih letih je banovina zgradila vsega 129 šolskih poslopj, medtem ko jih 60 še grada. V mnogih primerih je tudi država izdatno podprla gradnjo šolskih poslopj. Veliko kulturno delo opravljajo tudi hrvaške prosvetne organizacije, ki že dve leti uspešno pobijajo nepismenost na vasi.

Zavarovanje poljskih posevkov proti toči in vremenskim neugodam bo v kratkem vpeljala banska uprava moravske banovine. Takoj nato bo izšla tudi uredba o zavarovanju živine. Banska uprava bo podprla za začetek novo ustanovo s 300.000 dinarji. Moravska banovina bo torej za dunavsko banovino druga, ki bo vpeljala tako zavarovanje, ki bo pomenilo za kmetovalca veliko korist in pomoč v težkih časih. Morda bomo tudi pri nas spoznali potrebo po uvedbi enakega zavarovanja toliko bolj, ker skoro ne mine leta, da ne bi poplave in neurja povzročila zdaj na tem zdaj na drugem koncu naše ožje domovine veliko škodo.

Tik pred svojim pogrebom se je dvignil z mrtveškega odra 80 letni lbro Kronovič iz Hasinama iz Bosanske Novega. Lbro je šel v gozd po drva, pa je zagazil v sneg in obitjal. Sosed ga je nekaj ur kasneje našel in ga odnesel na dom. Lbro se je le od časa do časa prebudil, dokler ni ostal skozi dva dni v nezavesti. Na večer pa je izdihnil. Položili so ga na oder in pripravili pogreb. Ko so se ljudje že zbrali pred hišo, je prišel več preplašenih mrljkih čuvaj in povedal, da je mrtvec nena-doma vstal. Ko so šli pogledat, so videli lbro, kakor se je plašno oziral naokrog in spraševal zmešano, kaj se je z njim vendar zgodilo. Potem pa je snel s stene tamburico in začel ves veseli igrati. Ves dan in ves noč so se masili in gostili v zahvalo, da se je lbro prebudil »od mrtvih«.

V tajstvenih okoliščinah se je odigral krvav zločin na eni izmed belgrajskih ulic. Konjski mešetar Gavrilovič je proti večeru jahal na konju, zraven pa je stopala njegova prirežnica. Nasproti je v družbi ženske prišel neki možiki, ki je menda začel psovati Gavriloviča, da je ta skočil s konja in se začel z neznancom prepirati. Med kreganjem je Gavrilovič s težko palico udaril neznanca po glavi, da se je kar opotekel, vendar pa je bil še toliko pri moči, da je potegnil nož in zadal Gavriloviču več smrtnih ran. Medtem ko so se nekateri mimoidoči gnetli okrog ranjenca, je morilec z žensko pobegnil na dvorišče bližnje bolnišnice in tam begal od hodnika do hodnika in iskal izhod na ulico. Nazadnje se mu je posrečilo najti neka vrata in pobegniti na ulico. Gavrilovič pa je takrat že izdihnil. Orožniki zaenkrat še niso mogli izslediti morilca.

Pravoslavnega popa Vasilija Stojanoviča je ubil lastni sin Miloje letos na spomlad v Kuljan pri Novem Sadu. Oče je prišel obiskat svojega sina, da bi mu pomagal iz revšine ter da bi obdaruil njegove otroke. Brez pravega razloga pa je Miloje s kuhinjskim nožem zaklal svojega očeta. Po aretaciji se je izkazalo, da je bil Miloje nepristevit in za svoj zločin neodgovoren. Svoj čas mu je padlo na glavo teko kladivo in povzročilo pri njem možganske motnje. Zdravniki pa so povedali, da se bo dala ta poškočba pri Miloju popraviti z operacijo. Obenem pa je sodišče razglasilo, da bo Miloje postal dedič po svojem očetu, katerega imetje je vredno več kakor milijon dinarjev. Za čas, ko se bo zdravil, mu je sodišče izbralo posebnega varuha.

Svojo mater je rešil iz mrzlih valov reke Bosne 16-letni Milan Bencuna. Njegova mati je težko preživljala sebe in svojih pet otrok. Mož jo je bil zapustil, kakor se je v hišo naselila silna beda. Obupana si je Bencunova sklenila vzeti življenje. Skočila je v Bosno, toda njen sin, ki je slučajno stal nedaleč stran od reki, se je z bliskovito naglico pognal za njo v vodo in jo še živo potegnil na breg. Nesrečnico so prepeljali v bolnišnico, kjer pa ne verjamejo, da bi ji mogli rešiti življenje. Najmlajši njen otrok je star komaj 18 mesecev.

Poročeno ženo je ukradel Dušan Petrovič iz Velikega Orašja, jo nato zaklenil v vrtno lopo in jo tam pustil v mrazu tri dni in tri noči. Jana je bila lepotica. Za njeno roko so prosili številni vaški fantje. Med njimi tudi Petroviču, kateremu pa je Janin oče povedal prav odločno, da ga ne mara, ker je prevelik ženskar. Jana se je poročila z drugim, toda nekega dne, ko je bila sama doma, se je prikazal Petrovič s svojim prijateljem, jo zvezal in naložil na svoj voz. Sredi na polju pa jo je neusmiljeno pretepel. Ko je vpila na pomoč, ji je zagrozil s smrtjo. Potem pa jo je zaprl v lopo ter jo stražil. Revica je morala sedeti na mrazu brez hrane. Kadar pa je hotela domov, jo je nasilnik pretepel. Po treh dneh pa je le pobegnila. Bila je že vsa premražena in sestradana.

23 obtožencev pred sodniki

Tatovi, vlomilci, požigalci in podobni grešniki se zagovarjajo

Maribor, 28. decembra.

Danes sedi pred mariborskim malim senatom na zatožni klopi — prav za prav že ni več navadna zatožna klop, temveč cela skupina klopi — nič manj kot 23 obtožencev, ki se zagovarjajo zaradi vlovov, zaradi pomaganja pri vlovih, zaradi požiga, zaradi krive prisega itd. Je to velika tatinska tolpa, ki je leta 1935. v Slovenskih gorah vznemirjala prebivalstvo ter povzročala ljudem veliko škodo.

Obtoženi so sledeči osumljenci: 41 letni posestnik sin Franc Hoinik iz Betkovec, 32 letni delavec Franc Hoinik iz Kukave, 23 letni mali posestnik Ivan Majcen, 53 letni kočar Alojz Krajnc iz Betkovec, 61 letni kočar Josip Hoinik iz Prerada, 21 letni viničarski sin Jožef Bratuša iz Polenška, viničarski sin Anton Hoinik iz Betkovec, 36 letni mali posestnik Martin Kovčec iz Braslavcev, 41 letni kočar Franc Janžekovič iz Betkovec, 31 letna kočarka Ana Hoinik iz Betkovec, 36 letni posestnik Franc Sumenjak iz Prepada, 33 letni kočar Anton Sumenjak iz Prerada, 51 letni posestnik Jožef Munda sen. in njegov sin Jožef ml. iz Bresnice, 31 letni posestnik Ivan Krajnc iz Vitomerc, 25 letni posestnik Franc Majcen iz Polencev, 66 letna posestnica Elizabeta Hoinik iz Betkovec, 32 letni viničar Martin Duh iz Polencev,

28 letni posestniški sin Franc Krajnc iz Hlaponcev, 21 letni posestniški sin Jakob Megla iz Hlaponcev, 42 letni posestnik Martin Horvat iz Tivolcev, 62 letna posestnica Ivana Kocovan iz Smolincev ter 46 letna posestnica Marija Klobasa iz Smolincev.

Kot že omenjeno, je ta čedna družba leta 1935. ogrožala svoje sosedne ter se je specializirala zlasti na tatvine svinj in perutnine. Postali so pravnata nadloga za vse sosednje župnije in občine. Kradli so samo nekateri od teh, drugi pa so se udeleževali pojedin ukradenih svinj in kokoši. Nekateri od obtožencev se zagovarjajo tudi zaradi požiga. Dne 29. aprila 1934 je zgorelo gospodarsko poslopje posestnika Franca Sorlija v Polenški. Škoda je bila cenjena na 70.000 din. Tudi sosednja poslopja so bila v nevarnosti ter je malo manjkalo, da ni vsa vsa zgorela. Drugi so zopet zakrivali krivo prisego, nekateri pa se zagovarjajo zaradi zapeljavanja h krivi prisegi. Skratka, bilo je to čedno gnezdo, ki so ga orožniki po dolgotrajnih preiskavah odkrili ter so spravili skupaj toliko obteženega materiala, da je lahko državno pravdnštvo dvignilo obtožbo.

Seveda pa obtoženci skoraj vse obremenilne zadeve zanikajo ter deloma vale krivdo drug na drugega. Razprava ob času poročila še ni končana.

Nekaj besed šaljivcem pri gostilničarski pivovarni

Ljubljana, 28. decembra.

Pred časom smo v našem listu prinesli članek, v katerem smo osvetlili ozadje govoric glede prodaje Gostilničarske pivovarne v Laškem. Članek smo prinesli zato, da smo javnosti podali po svoji dolžnosti pravo sliko o tej zadevi, za katero se zanima v Sloveniji veliko ljudi, ki jih razne govorce begajo. V članku smo izrečno poudarili, da nas rešitev tega pivovarniškega vprašanja, kolikor je trgovskega značaja, ne zanima in da nam je vseeno, ali pivovarna ostane v sedanjih rokah ali pa jo sedanji lastniki komu prodajo, do česar imajo vso pravico. Dejali smo le, da je treba vsot stvar reševati tako, da ne bodo oškodovani delničarji, kar je nedvomno edino pravilno in pošteno načelo.

Zaradi našega članka se je čutila silno prizadeta sedanja uprava pivovarniške družbe, ki je najprej dala nekako zavito pojasnilo v »Gostilničarski vestnik«, potem pa je začela izdajati kar nov »Glasnik gostilničarske pivovarne«, katerega dobivajo, kakor pravi podnaslov, »delničarji in njih prijatelji brezplačno«. S to plačano publikacijo, pa čeprav jo plačuje gostilničarska pivovarna ali kdorkoli, se ne bomo prerekli. Slog članka, v katerem polemizira neznani zagovornik sedanje pivovarniške uprave z nami, razodeva čudovito sorodnost z nekaterimi članki »naprednega« trobila »Nove dob« iz Celja. Ker dviga uprava pivovarniške družbe po nepotrebnem tak hrušč, odgovarjamo naslednje:

Da je stvar glede pogajanj, ki jih je sedanja uprava gostilničarske pivovarne imela z neko zagrebško finančno skupino, prišla v javnost, pismo krivi mi. Dejstvo je, da so na zadnjem obtem zboru Gostilničarske pivovarne v Laškem govorili razni ljudje glede tega take stvari, da je javnost, zlasti pa delničarji, lahko upravičeno postala pozorna. Mi v poročilu o obtem zboru nismo tega nič omenili, ker se je zdelo, da bo stvar ostala v ožjem krogu. Toda to se ni zgodilo, kaj o njej je pisala po svoje seveda celjska »Nova doba« in ljubljansko »Jutro«. »Jutro« je zaradi svojega poročila prineslo poznejše popravke dr. Mayerja. V roke so nam prišle med tem razne podpisane okrožnice, ki jih izdaja odbor nezadovoljnih pivovarniških delničarjev v Celju, ne da bi ga kdo zaradi njih tožil. Funkcionarji gostilničarske pivovarne so dajali izjave, kakor da so se s pogajanjem, prodajanjem in odstopom delnic hoteli samo šaliti. Ker jo zaradi tega v javnosti zmeda rasla, smo smatrali za svojo dolžnost, da to stvar objektivno pojasnimo. Poiskali smo si podatke na raznih straneh in pri raznih ljudeh. Menda gostilničarska pivovarna ne misli, da bomo v taki zadevi iskali ali celo smeli iskati podatke samo pri njej, pri dr. Rošu in pri kom drugem. Kakor pričajo odgovori v »Gostilničarskem vestniku« itd., je naš članek zadel v živo in bi si še samo sprito tega drznili misliti, da je bil zelo resničen. Ne razumemo, čemu se kdo zaradi tega obreaga ob nas, saj nismo mi dali pobude za nerazpoloženje med delničarji, marveč so jo dali tisti, ki so se s komerkoli pogajali za prodajo komaj dodelanega obrata. Glede trditve, da nam je kdorkoli dal omenjeni članek na razpolago, se ne bomo nič prerekli, najmanj pa s kako plačano publikacijo, kakor je »Glasnik« pivovarne. Dr. Majer je bil v naši redakciji prav toliko, kakor n. pr. njegov nasprotnik dr. Roš ali abesinski neguš. Uprava pivovarniške družbe bi nam vendar lahko poslala svoje pojasnilo, če bi ga hotela ali da rečemo bolje, če bi si ga upala. Pripravljeni smo tako pojasnilo, če bo resno, še vedno prinesiti, toda zaradi prej omenjenega pisanja samo pod pogojem, da nam in javnosti uprava pivovarniške družbe odgovori kratko, jasno in stvarno brez izmikanja in brez šale na naslednja vprašanja:

1. Ali so zastopniki uprave dr. Roš, Majcen in inž. Uhlir pogajali s kom glede odstopa delnic in glede prodaje pivovarniških naprav v Laškem ali ne?
2. Če so se pogajali — in to so javno priznali sami — ali so se pogajali za prodajo pivovarne zagrebški skupini zaradi tega, ker so prepričani, da bo pivovarna uspevala, ali zaradi tega, ker je vodstvo pivovarniške družbe bilo prepričano, da podjetje ne bo šlo?
3. Ali je res, da so se pogajanja med zastopniki uprave in med zagrebško skupino razbila samo zaradi tega, ker so omenjeni trije gospodje po že sklenjenem sporazumu prišli z zahtevo, naj Mayerjeva skupina podari neki njihovi gostilničarski zadrugi še dva milijona dinarjev — ali ne?
4. Ali je res, da je uprava pripravljena pogajati se z zagrebško skupino še zdaj, če dobi tista zadruga dva milijona dinarjev darila — ali ne?
5. Če bi zagrebški ljudje pristali na to darilo, ali bosta ta dva milijona dinarjev porabljena v strokovne, v zasebne ali celo v politične namene?
6. Ali so gg. Majcen, dr. Roš in inž. Uhlir res prepričani, da kdo verjame njihovim izjavam, češ da so se s temi pogajanjem in sporazumevanjem hoteli samo šaliti in norce briti, kakor to dopovedujejo oni v svojem govorjenju in svojem pisanju?
7. Če so se res tri mesece samo šalili s prodajo podjetja, pri katerem je bistveno zainteresiranih toliko slovenskih ljudi, zlasti malih podeželskih gostilničarjev, ali potem mislijo, da jih bo še

Izročitev diplome častnega meščanstva Otonu Zupančiču

Opoldne pred svetim večerom je deputacija mestnega sveta ljubljanskega, ki so bili v njej župan dr. Juro Adlešič in člana mestnega sveta prof. Karel Dermastia in univ. prof. dr. France Stele izročila pesniku Otonu Zupančiču diplomu častnega meščanstva ljubljanskega sveta in še posebno častno darilo. Župan dr. Juro Adlešič je v svojem kratkem nagovoru poudarjal izrečno velike zasluge novega častnega meščana za književnost, kulturo in jezik Slovenskega naroda in tako tudi za glavno mesto Slovencev ter mu prisrčno čestil za najvišjemu odlikovanju, ki ga more podeliti mestna občina ljubljanska. Novi častni meščan g. Oton Zupančič se je toplo zahvalil za počaščenje in iskromno poudarjal, da je vse, kar je storil za slovenski jezik in kulturo, ustvaril iz svoje notranje potrebe svojemu narodu. Pergamentno diplomu častnega članstva mestne občine ljubljanske je pod nadzorstvom univ. prof. Jožeta Plečnika krasno natisnila Univerzitetna tiskarna Blasnikovih naslednikov, na vrhvi belozelene mestne barve je pa k listini pritrjen v polisodnari kapsuli in rdeč vosek odlišen pečat mestne občine ljubljanske, ki se ga je ljubljana posluževala že l. 1500. Na sredi tega nad 400 let starega, krasno rezanega mestnega pečata je mestni grb, okrog njega pa latinski napis: SIGILLUM CIVITATIS LABACENSIS. Po osemku univ. prof. Jožeta Plečnika je izdelano tudi bronasto častno darilo s primernim besedilom. Nastavek predloča zmagaja iz ljubljanskega grba na stebričastem stolpu. Zmaj je odlično delo akad. kiparja Božidarja Pengova, v bron je pa v ila in izdelala ves podstavek res dovršeno pasarska trdka Bratov Zmuc na Tyrševi cesti.

Kamnik

Cigan Hudarovič Pavle, star okrog 30-let, srednje velik, čokat s ponošeno sivo obleko in pristrženih blond brki, si je zbral svojo žrtev v Kamniku. V začetku decembra je prišel k nekemu hišnemu posestniku M. P. v Kamniku in mu začel pripovedovati, da poseduje vrečo bankovcev v vrednosti milijon dinarjev, katero da si je prilastil od svojega ciganskega poglavarja, ki je zelo bogat in imovit. Da ne bi zadeva prišla tako v javnost, je ponudil cigan zadevnemu posestniku, cel milijon za stotico dinarjev in sicer na obročno odplačevanje z naplačilom 3000 din. Rotil je posestnika, naj zadevo obdrži v strogi diskreciji, se poslovil in odšel z zagotovilo, da se kmalu oglasi z vrečo. — Deset dni nato pride ciganova žena silno žalostna k istemu posestniku, ki je še hudovala na svojega nepredvidnega moža, da je izdal skrivnostno zadevo njemu. Jokaje je prosila ciganka naj ne izdajo oblastem njenega moža, ki bi bil zelo kaznovan za svojo tatvino. Čez nekaj dni je bil pozvan posestnik, naj pride k ciganu, da si ogleda tisto vrečo z »milijonom« in katero prodaja za 100.000 din. Res so odprli vrečo in ogledali nekaj zavitek z bankovci. Žena cigana je bila celo tako odkrita, da je prerezala vrečo nekako v sredini in pokazala posestniku, da so v resnici pravi bankovci v vreči. Posestnik je izjavil ciganu, da trenutno nima denarja, pač pa si ga bo za prvi obrok t. j. 3000 dinarjev preskrbel v nekaj dnevih in da bo prišel po denar.

Malo pred božičem je šel M. P. k ciganu po milijonec. Ko sta bila cigan Hudarovič in posestnik M. P. v najzvišnejšem razgovoru, prileti mali sinok cigana in začne kričati na vse grlo, da bo že povedal orožnikom, kakšno grdo kupčijo imata oče in posestnik. Cigan je v navidezni strahu izvalil tri jurčke od M. P. z zagotovilo, da mu vrečo z milijoncem za božič prinese domov. Tako je prišel božič a milijoncem pa ni bilo. M. P. je bil ob 3 jurčke, Cigana Hudaroviča P. pa je vzele noco. Oblasti skrbno zasledujejo ciganskega eleparja in je upati, da bo kaj kmalu v roki pravice. Ta dogodek naj bo v resno evarilo navim ljudem, ki kaj radi nasledajo takim jezičnim eleparjem.

Na sam božič je prišlo v Urhovi gostilni do ostrega epopada, zaradi čisto nedolžne šale. Neki faran je rekel svojemu političnemu nasprotniku, kako se počuti odslej, ko je Maček propadel pri volitvah v Slovenijo. Odgovor temu je bil tak, da so navallili na njega in njegovega prijatelja, ter ju tako premikastili, da so ju morali prepeljati v ljubljansko bolnišnico.

TEČAJ ZA STENOGRAFIJO, šestmesečni, priredi Trg učilišče in stenografski institut Robida, Ljubljana, Trnovska ulica 15. Poučje ga. prof. Robidova Učnina nizka. Uspeh garantiran. Začetek januarja 1939. — Pojasnila v pisarni učilišča, Trnovska ulica 15.

TEČAJ ZA STROJEPISEJE priredi Trgovsko učilišče in stenografski institut Robida, Trnovska ulica 15. Ljubljana. Novi moderni stroji. Najnovejša učna metoda. Začetek januarja 1939. Pojasnila v pisarni učilišča: Trnovska ulica 15.

Uprava pivovarne naj odgovori na ta vprašanja lepo in po vrsti kakor smo jih mi postavili in naj bo prepričana, da bo s tem svojim delničarjem in vsej naši javnosti ustregla dosti bolj kakor pa z raznimi zavijanjem in humorističnim izmikanjem po tiskovinah, ki jih izdaja za drage denarje v istem trenutku, ko bi se rada iznebila pivovarne, ki je slovenske ljudi veljala toliko denarja. Dokler tega odgovora ne dobimo, je razgovor z omenjeno družbo za nas zaključen.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- skometer- stanje	Tempe- ratura v C°	Relativna vlaga v %	Oblačnost v %	Veter (smer, jakost)	Pada- vine m/m	Vrsta
Ljubljana	760.7	-11.0	-13.8	82	10	0	—
Maribor	761.2	-7.6	-13.0	80	10	0	—
Zagreb	769.6	-3.0	-7.0	80	10	NW,	—
Belgrad	763.8	-6.0	-9.0	90	10	W,	—
Sarajevo	763.5	-2.0	-8.0	70	10	N,	—
Vis	762.6	-5.0	-1.0	80	4	NW,	—
Split	762.5	-5.0	-6.0	40	2	NE,	—
Kumbar	759.9	-6.0	-7.0	80	10	0	1.0 dež
Rab	765.2	-0.0	-2.0	60	10	0	—
Dubrovnik	758.0	-6.0	-3.0	90	5	ESE,	1.0 dež

Vremenska napoved: Spremenljivo in zelo mrzlo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od večeraj do danes: Iz noči do 6.50 je bila srednja gosta megla, ki se je pričela naglo dvigati. Ob 7 je bilo popolnoma jasno. Ob 7.50 se je pojavila zopet redka megla, ki se je naglo zgostila; taka je ostala do 10, nato se je močno spremijala. Ob 11.20 se je pričela zopet dvigati, ob 12.50 pa je zgostila, kakor se je zjasnilo. Popoldne se je ob 15.30 precej pooblačilo, ob 19 pa je zopet zjasnilo in tako ostalo v no. Snežna plast 25 cm.

Koledar

Danes, sreda, 28. decembra: Nedolžni otroci. Četrtek, 29. decembra: Tomaž.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjin trg 5; mr. Kural, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec, Rimska c. 31.

Ravnateljstvo šole Glasbene Matice opozarja starše in gojence, da je na šoli Glasbene Matice redni pouk od dne 8. januarja 1939 dalje ob običajnem dnevnem času.

Ravnateljstvo drž. klasične gimnazije v Ljubljani sporoča svojim učencem, da se bo pričel pouk po božičnih počitnicah v torek 10. januarja.

Bežigrad — prosvetno društvo — ima svoj V. prosvetni večer v četrtek, dne 29. decembra 1938, ob 8 zvečer v društveni dvorani pri Sv. Krištofu. — Na sporedu je zelo zanimivo predavanje s skiptičnimi slikami: Slovenski narodni običaji. Predava g. Vinko Zor. Vsi Bežigradci in ostali vjudno vabljeni!

Dražba za dobavo litoželeznih izdelkov za cestne kanale, ki jo je razpisalo mestno poglavarstvo v Ljubljani do zneska 150.000 din, bo spet razpisana v »Službenem listu« 28. t. m.

Za mestne reveže je darovala »Indus« dr. z o. z. v Ljubljani, Sv. Petra cesta 72, 500 din, za mestno socialno akcijo je pa poslala Jugoslovanska Siemens, d. d., Ljubljana, Tyrševa cesta 1 b-II 3000 din. — Socialno čutečim družbam se mestno poglavarstvo najlepše zahvaljuje z željo, naj bi ju posnemala tudi druga podjetja.

Prof. Janko Mlakar

bo imel skiptično predavanje »O Dolomitihe drevi ob 8 na 6 prosvetnem večeru Prosvetnega društva Trnovo v društveni dvorani Karunova ulica 14.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20. uri

Sreda, 28. decembra: Dobružda 1916. Red Sreda. Četrtek, 29. decembra: Potopljeni svet. Red Četrtek. Petek, 30. decembra: Zaprt. Sobota, 31. decembra ob 21. uri: Trideset sekund ljubezni. Izven. Znižane cene. Nedelja, 1. januarja ob 15: Pikica in Tonček. Izven. Mlad. predstava.

Opera. — Začetek ob 20. uri.

Sreda, 28. decembra: La Boheme. Gostovanje ge Zlate Giungienac. Red B. Četrtek, 29. decembra: Frasquita. Premierski abonma. Petek, 30. decembra: Gioconda. Red A. Sobota, 31. dec. ob 21: Roxy. Izven. Znižane cene.

Mariborsko gledališče

Sreda, 28. decembra. Zaprt. Četrtek, 29. decembra ob 20: »Kralj na Betajnovi« red B.

Petek, 30. decembra. Zaprt. Sobota, 31. decembra ob 21: »Boccaccio«. — Silvestrovska predstava v korist pokojniškega sklada gledaliških igralcev. — Znižane cene.

Silvestrovo v gledališču. Kakor običajno, bo tudi letos v mariborskem gledališču Silvestrovska predstava. Začetek šele ob 9, tako da bodo obiskovalci te predstave lahko v gledališču pričakali novo leto!

Naša zimska turistična propaganda v Nemčiji

Maribor, 17. decembra.

Zadnja številka periodičnega propagandnega glasila »Reisennachrichten« našega Oficijelne turistične biroa v Berlinu, s katerimi se nemške potovalne pisarne in tudi posamezni interesi redno obveščajo o vseh važnejših dogodkih in turističnih razmerah v Jugoslaviji, prinaša obširno in izčrpno poročilo o zimskih turističnih krajih in o zimskošportnih postojankah na področju Turjskoprometne zveze v Mariboru. Ta podoben opis vseh planinskih domov, koč in posameznih gostišč omogoča inozemskim potovalnim pisarnam izčrpno propagandno in informacijsko službo o našem zimskem športu in zimskem turizmu.

Radio

Četrtek, 29. decembra: 12 Razni pevski zbori (14.50). — 12.45 Poročila. — 13 Napovedi. — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra. — 14 Napovedi. — 18 Brata Goloba igra na harmoniki. — 18.40 Slovenščina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič). — 19 Napovedi, poročila. — 19.30 Nac. ura: O potrebi za telesno vzgojo. — 19.50 Deset minut zabave. — 20. Koncert Radijskega orkestra. — 21 Prenos iz Turina. Simfonični koncert skladb Igorja Stravinskega a so delovanjem pianista Sule Stravinskega. — 22 Napovedi, poročila. — 22.15 Prenos. — 22.30 Glasbe iz restavracije Emona. — Konec ob 23.

Petek, 30. decembra: 12 Iz naših dolin in planin (plošče). — 12.45 Poročila. — 13 Napovedi. — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra. — 14 Napovedi. — 18 Zenska ura: Delo kmetijske gospodnje v zimskih mesecih (ga. Franja Brodarjeva). — 18.20 Vesel drobiž (plošče). — 18.40 Francosščina (g. dr. Stanko Leben). — 19 Napovedi, poročila. — 19.30 Nac. ura: O potrebi tovarne avtomobilov v Jugoslaviji (Leo Barič, publi.). — 19.50 Zanimivosti. — 20 Koncert Radijskega orkestra. — 21.10 Božične pesmi igra kvartet klarnetov (gg. V. Laun, Fr. Urbanec, M. Gunzer, J. Gregorc). — 22 Napovedi, poročila. — 22.30 Angl. plošče. — Konec ob 23.

Zapletena zgodovina zvočnega filma

Ideja zvočnega filma je stara že 30 let

Ni dolgo tega, komaj deset let, ko še nihče ni mislil, da je zvočni film mogoč. Leto 1928, ki je prineslo zvočni film, pomeni revolucijo v filmski proizvodnji. Toda napaka bi bilo misliti, da je to prišlo nenadoma. Ideja zvočnega filma je stara že trideset let. Treba je poudariti, da je ideja govorečega filma spočel Thomas Edison, še preden je prišel v javnost njegov izum nemega filma.

Ta inštrumenost laboratorijev

Takoj, ko je izumil gramofon, je skušal s pomočjo tako imenovanega kinetoscopa. Kinetoskop je bil »skatla za luknjo«. V špranjo si dal novce in s pomočjo povečevalnega stekla si lahko sledil poteku majhnega filma. Ta aparat je dolgo časa igral važno vlogo. Edison je skušal gramofon združiti s filmom v enoto — misel o zvočnem filmu je bila spočeta.

Fano-kinetograf pa ni zagledal belega dne, ampak je ostal v izumiteljevi delavnici. Edison še ni bil izvedel končnih poizkusov, pa se je medtem pojavil v Parizu prvi kino — izum bratov Lumièreov.

Če se ne bi brata Lumièrea s svojo iznajdbo prva uveljavila, bi bil Edison svojo zamisel do konca izpeljal in ne bi bil svojih znanstvenih teženj usmeril drugam. Tedaj bi samega nemega filma najbrž sploh ne poznali, ampak bi bili po Edisonovi zaslugi dobili takoj — pred 40 leti — že zvočni film.

Aprila 1. 1896. je dal Francoz Auguste Baron patentirati aparat »za istočasno reprodukcijo prizorov in glasov«. To je torej bila že druga kombinacija nemega in govorečega filma. Nekaj mesecev pozneje je dal Louis Lumière patentirati podoban aparat. Leon Gaumont, ki je svoje raziskovanje tudi posvetil izumu zvočnega filma, je skušal dati stvari praktično in trgovsko vrednost. Gaumont je že predlagal »govoreče podobice« in »govoreče prizore«. Drugi francoski znanstvenik, Henry Joly, je izročil aparat, ki je združeval film in gramofonsko ploščo. Toda prišel je do prepričanja, da je treba iskati rešitve za govoreči film drugod. L. 1905. se mu je posrečilo fonografijo ujeti in oddajati na posebno opno, torej to, kar je osnova modernega govorečega filma.

Prve predstave

Razni evropski in ameriški elektro-fiziki so poskušali na istih osnovah in istočasno. Vsa dela, ki so imela za cilj izpopolnitev govorečega filma, so prinesla odlične uspehe. Toda Auguste Baron, »očče govorečega filma« s svojo iznajdbo ni obogatel. Po vojni je oslepel in je letos v nekem zavetišču brez sredstev umrl. Tudi Joly ni bil dežen boljše sreče.

Prve predstave govorečega filma so bile leta 1900. za svetovne razstave v Parizu. Pozneje so razni znanstveniki poskušali naprej do svetovne vojne. Tudi po svetovni vojni so se poizkusili nadaljevali, toda nemi film je medtem zavladal in je ostal »na vlad« tudi po vojni. Zdelo se je, da je nemi film končno veljavno uveden in uveljavljen.

Proti 1. 1925. so začeli dohodki ameriških kino-podjetij nenadno silno padati. Amerikansko in svetovno občinstvo je začelo olopetati. Finančniki z Wall Streeta so z grozo opazili, kako kopnijo silne vsote, naložene v kino-podjetja, ki so donosale ogromne obresti. Eno je postalo jasno: nememu filmu je odzvonilo. Ljudje so se ga naveličali. Treba je bilo najti nekaj novega, če naj film sploh še ostane pomembna gospodarska panoga. Nalogo za preobnovo in poživitev filma so prevzeli doslej neznani bratje Warner.

Prebrisana rodbina

Bili so trije bratje, sinovi priseljenega poljskega krojača; Sam, Harry in Albert. Prvi je imel loterijo, neke vrste hazardno igranje in je pomalem služil od ljudi, ki so imeli kaj pod palcem vse dolge, dokler mu niso igre prepovedali. Drugi je prodajal kis, tretji pa mlo. Vsi trije so nekoč prisostvovali kino-predstavi. Prišli so do prepričanja, da so končno našli nekaj, kar jim bo prineslo denar. Zložili so skupaj vse svoje prihranke in si najeli v Pensilvaniji majhno sobo. V njej so začeli predvajati filme. Dohodki so bili sprva majhni, toda kolikor toliko redni. Warnerji so si kmalu opomogli. Sklenili so, da bodo igrali vlogo posredovalca med proizvajalci filmov in lastniki kinematografov. Hoteli so postati izposojevalci filmov.

Toda Warnerji so delali račun brez krmarja. Filmski trust General Film jih je hotel zdobiti. Toda bratje so se v imenu svobodne trgovine in neodvisnosti uprli, začeli žilav boj — in zmagali. Še pred tem bojem so dali delati film »Divji zapadi«, ki pa jim je požrl ves denar. Toda to jih ni oplahnilo. Sposodili so si nekaj tisoč dolarjev in začeli kot izposojevalci. Do 1. 1917. jim je šlo dobro, tedaj pa je njihovo podjetje drugič zgrmelo na tla.

Wilson je tedaj pripravil Ameriko na poseg v svetovno vojno. Kion ga je pri tem podpiral tako, da je predvajal propagandne filme o nasiljih osvobodilne nemške vojske. Bratom Warnerjem se je posrečilo pregovoriti nekaj bančnikov, da so jim posodili 40.000 dolarjev. S tem denarjem so naredili protinemški film, ki pa je bil toliko nežen in zaljubljen, da je občinstvo — privlačeval namesto, da bi vzbujal v njem odpor proti Nemcem. S tem filmom so zaslužili Warnerji vseeno 80.000 dolarjev in si tako zagotovili prvo mesto v ameriškem filmu.

Kriza pa tudi njim ni prizanesla. Tedaj je Warnerju Samu mlad elektrotehnični inženir omenil iznajdbo, s katero je mogoče oddajati hkrati s filmom tudi glasbeno spremljavo filmov. Sam je to vest vzel na znanje in bratu naročil, naj gre pogledat.

Odkritje v Ameriki

Brez posebnega navdušenja je Harry Warner v laboratoriju »Graham Bell« prisostvoval predstavi zvočnega filma. Na prvi mah se je prepričal o važnosti tega izuma in je bratu poročal kar moč navdušeno. Sklenila sta z družbo Western Electric pogodbo za izključno pravico do izkori-

ščenja iznajdbe. Prav nič se nista Warnerja obotavljala tvegati 100.000 dolarjev za prvi film spremljan z godbo. V njem je igral glavno vlogo John Barrymas. Toda ta prvi zvočni film »Don Juan« ni imel posebnega uspeha. Warnerja sta spoznala, da je za velik uspeh potrebno združiti godbo, pesem in govor. Naredili so drug film »The Jazz Singer« (Pevec pri jazzu). Glavno vlogo je pel in igral Al Jolson. Tehnično vodstvo pri filmu je imel Alav Crossland. Beseda »uspeh« premalo pomeni, da bi mogla označiti zmagovalni boj tega filmskega dela. Uspeha so bili deležni vsi, razen Sama Warnerja, ki je bil med tem umrl. Ko so v Parizu igrali isti film kot nemi, je šel mimo skoro neopažen. To se pravi, da film sam na sebi ni bil nič posebnega, dočim je v Ameriki isti film, v zvočni izdaji dosegel pri občinstvu silen uspeh. Tudi resna kritika, ki vse do tlej zvočnemu filmu ni bila naklonjena, je morala uspeh priznati. Odslej naprej je podjetje Warner

Pri 109 letih se pritožuje le nad očmi Anglež, ki ni živel ravno preveč redno in ga je zraven še cukal, si zadeva že enajsti križ na rame

Nemajhno presenečenje je te dni pripravil zdravnikom nekega angleškega zdravilišča nek starček, ki je ob enem s številnimi drugimi prišel tja iskat zdravniške pomoči. Starček je še prav dobro pri močeh in nihče bi mu ne pripisoval več kot sedem križev. Nalaho se pri hoji opira na palico. Sedel je ob enem z drugimi v čakalnici ter bil morda še dosti bolj živahen kot pa tisti, ki niso niti 30 let stari. Ko je prišel na vrsto, je začel zdravniku pripovedovati, kaj ga teži. Pritoževal se je le nad očmi, češ da nič več tako dobro ne vidi, kakor je videl še pred nedavnim. To se mu, kakor je dejal, prav nič ne dopade, in je prosil zdravnike, naj mu na vsak način pomagajo, da bo spet videl tako dobro kot prej. Toda očala je že vnaprej odklonil. Zdelo se je, kakor da so se mu morala očala kdaj prej silovito zameriti. No, kakor se to dogaja tudi po drugih zdraviliščih in bolnišnicah na svetu, tako je tudi v tem angleškem zdravilišču navada, da vse bolnike, ki se zatečejo tja po pomoč, natančno popisajo. Niso se pa malo začudili, ko jim je ta mož mirno, kakor da bi se to samo po sebi razumelo, dejal, da je star 109 let. Zdravniki so sprva mislili, da se hoče malo ponoreževati iz njih, ali pa vsaj šaliti. Toda, kmalu so se morali prepričati, da mož ne zbija šal, pač pa da je vse čisto res, kar je povedal. Mož je namreč prinesel s seboj tudi krstni list, v katerem stoji zapisano, da je bil rojen leta 1829. da se piše Charles Alfred Arnold ter da je bil krščen v cerkvi sv. Jurija v Bloomsburyu. Rojen je bil torej tedaj, ko je na Angleškem vladal kralj Jurij IV in je živel v času, ko je pisal svoje romane Walter Scott in sta Coleridge in Wordsworth ustvarjala svoje nesmrtnne pesnitve.

Kakšno je bilo to dolgo življenje

Kdo bi zameril zdravnikom, da so se tako podrobno zanimali, kakšna je bila življenjska pot tega 109 letnega starčka. Sam jim je povedal tudi marsikaj takšnega, po čemer ga niso zdravniki niti spraševali. Pokazal jim je, kako je treba živeti, če hoče človek dočakati visoko starost. Arnoldovo življenje je bilo zelo nestanovitno, prav kakor vreme, ki se kar noče ustaliti. Že v zgodnji mladosti je izgubil starše. Posvetil se je trgovskemu poklicu, vendar ni dolgo strpel, da bi sedel vedno v trgovini, takorekoč zaprt pred vsem svetom. Vleklo ga je v širni svet. Prepotoval je Francijo, Italijo, Nemčijo, Španijo in še nekaj drugih dežel, kot učitelj angleščine. Pri tem svojem potovanju po svetu pa se je izvršno naučil tudi sam celo vrsto drugih jezikov, ki jih še danes, kljub svoji visoki starosti, še vedno ni pozabil, pač pa jih obvlada še prav tako dobro kot tedaj, ko se je mudil v tujini, če ne še bolje. Njegov spomin je izredno svež. V svojem dolgem življenju pa je našel tudi dovolj časa, da se je posvetil še častniškemu poklicu. Poleg tega je bil nekaj časa tudi gledališki igralec in pevec. Kljub velikemu in najrazličnejšemu delu, ki ga je v svojem dolgem življenju opravil, pa je še vedno ostal mladeniško čvrst. Celotno zdravje, ko bo imel na svojih ramah že enajsti križev, pravi, da se bo »pri nem težko kaj spremenilo«.

Kaj je jedel

»Pa, kako ste potem, mogli doseči tako visoko starost?«, so ga vprašali zdravniki. Nič kaj dosti se ni pomišljal, pač pa je imel že pripravljen tale odgovor: »Človek mora vsak dan delati gimnastične vaje. Jesti mora precej sadja in zelenjave, mesa pa ni dobro preveč jesti. Vsaj kar naprej samega mesa ne. Najbolj zdravo je, če človek je od mesa v prvi vrsti jagetino in kokoši. Tudi ni zdravo preveč spati. Vsak dan sem prvič jedel šele ob pol dvanajstih, drugače pa nisem jedel nič kaj redno. Vselej, kakor sem pač imel čas. Ta 109 letni Anglež torej odločno zanika, da bi bil za dosego visoke starosti neobhodno potreben red.

za dolgo obdržalo prvenstvo v produkciji filmov sistema »Vitaphane«.

Za pionirja Warnerja je prišel Fox. Ta je v začetku izdeloval kratke zvočne filme, predvsem filmske popevke. Potem pa je ustvaril »govoreče« novosti Fox-Moretanec, ki so kot začetek kazale Lindberghov odlet iz Amerike v Evropo l. 1927. Druge filmske družbe so korakale daleč za Warnerja in Foxom odzadaj. L. 1927. je Amerika že imela zvočne filme, ki jim Evropa razen tehnikov ni zaupala. Edino ti so stvar vzeli resno. Toda z letom 1928, ko je v Evropo prišel »Poljoči no-rec« z Al Jolsonom, je končno tudi govoreči film nastopil svojo zmagovalno pot, čeprav mu v Evropi pred dobrimi desetimi leti še ni nihče v podjejniških krogih pripisoval vrednosti in trajnosti. Danes je zvočni film ne le mogočna industrija, marveč še mogočnejše sredstvo za oblikovanje — in demoraliziranje milijonov in milijonov ljudi na svetu.

Ni torej potrebno, da vstajaš redno ob isti, ali vsaj približno isti uri, ali pa hodiš tudi redno ob isti uri spat. Če človek mnogo dela, to gotovo ni vzrok kratkega življenja, saj je ta Anglež v svojem dolgem življenju opravljal najrazličnejše posle in sicer vesno. Pa še vedno ne miruje. Še vedno najde v delu svojo posebno zabavo. Zdravniki so se začudili, tudi nad tem, da je ta mož dočakal tako visoko starost kljub temu, da se tudi alkohola ni ravno izogibal, pač pa ga je nasprotno še prav precej pospravil. In ga tudi še vedno rad malo cukne. To bo gotovo še prav posebno všeč tistim, ki ga tudi ne morejo videti — v kozarcu namreč. Nikar pa ne mislite, da vam svetujemo, da ga morate bolj piti, če hočete doseči visoko starost. Po mnenju tega Angleža ni prav posebno težko dočakati starost sto let. Če pa bi bil telesno bolj šibek in bolj občutljiv, najbrže danes ne bi več imel prilike tako govoriti.

Velika tatvina demantov na Atlantskem oceanu

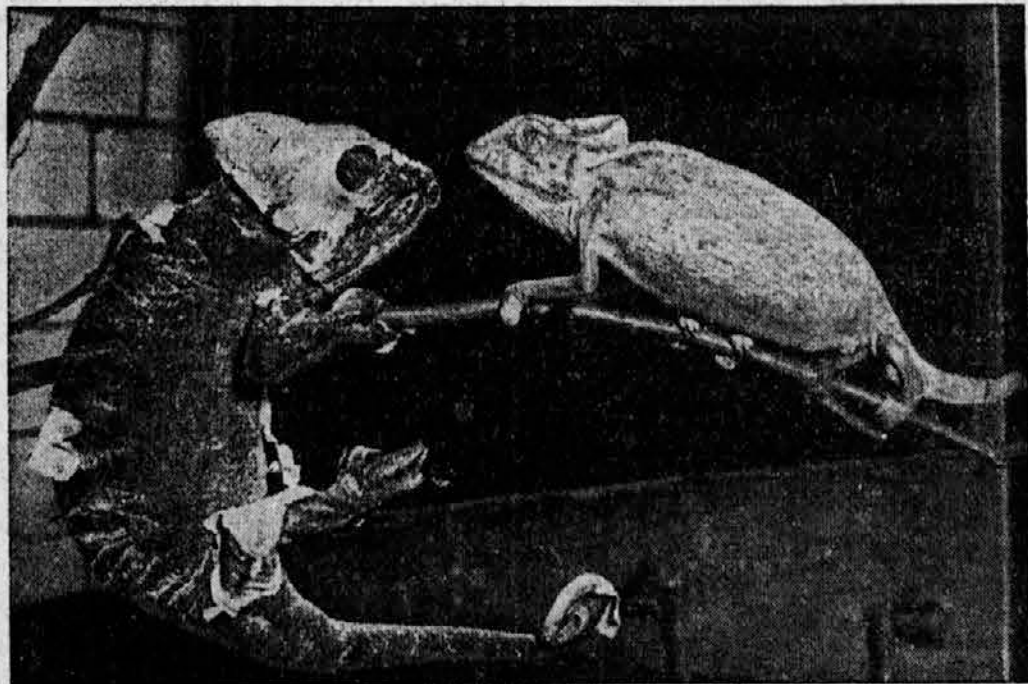
Z angleškim parnikom »Elisabethville« so pred nekaj dnevi pripeljali iz belgijskega Konga v Belgijo med drugim dragocenosti tudi krasne demante in precej surovega zlata, ki so ga našli v tej belgijski koloniji. Ta zaklad so prevažali v posebnih, skrbno zaprtih zabojih, da bi bil bolj varen. Kljub temu pa so neznanci le izvovali, kaj je v teh zabojih in sklenili vsaj nekaj teh dragocenosti ukrasti. Med vožnjo je poveljnik ladje opazil na ladinem krovu prazen zaboj, prav takšen, v kakršnih je bilo spravljeno zlato in dragoceni demanti. Takoj je zašleplil, da so morda tatovi le staknili te zaboje in jih izropali. Takoj se je podal v skladišče ter na svoje veliko začudenje res ugotovil, da manjka en zaboj. Odredil je brz najstrožjo preiskavo nad mornarji in ostalimi potniki, ki so se s tem parnikom tedaj vozili v Evropo. Radiotelegrafist je nekaj trenutkov zatem že poročal v Belgijo ter obvestil vsa belgijska policija o tej tatvini na ladji »Elisabethville«. Medtem pa je poveljnik ladje tudi sam skrbno raziskoval, kje naj bi bil ukradeni zaklad. Pri mornarjih ni našel ničesar, pač pa je dobil del tega zaklada v kovčegu pri nekem potniku. Kljub temu pa je poveljnik prepričan, da demantov in zlata ni ukradel dotični potnik, pač pa nekdo drugi, najbrž kak član posadke, ki je moral točno vedeti, v katerih zabojih je bil spravljeno zlato. Preiskava se še vedno nadaljuje, vendar še ni ugotovila ničesar določnega. Ukradeni zaklad cenijo na 18 milijonov frankov. Zdi se celo verjetno, da so neznanci del dragocenosti pokradli že v belgijskem Kongu, predno so jih naložili na ladjo. Nekaj pa so jih zato ekirali v kovčeg nekega potnika, da bi na ta način izbrisali sled za pravimi storilci.

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 28. decembra: 12 Valčki polke in koračnice (plošče). — 12.45 Poročila. — 13 Napovedi. — 13.20 Koncert angleške glasbe (plošče). — 14 Napovedi. — 18 Mladinska ura: Tepežni dan (g. E. Kralj, član Nar. gled.). — 18.30 Plošče. — 18.40 Socialno predavanje in vajenci (g. E. Smersu). — 19 Napovedi, poročila. — 19.30 Nac. ura: Zimsko sadje (inž. Milan Niketič). — 19.50 Uved. v prenos: 20. Prolog opere iz ljubljanskega gledališča: v I. odmoru: glasbeno predavanje (g. V. Ukmar); v II. odmoru: napovedi, poročila. — Konec ob 23.

Drugi programi

Sreda, 28. decembra: Belgrad: 20 Humor, 21 Narodne pesmi, 22.15 Violina — Zagreb: 20 Plošče, 20.30 Ljubljana, 22.20 Plesna glasba — Praga: 19.25 Vojaška godba, 20.10 Igra, 21.10 Orkestralni koncert, 22.20 Plošče — Varšava: 19 Zabavni koncert, 21 Chocinove skl. — Budimpešta: 19.25 Zabavni koncert, 20.30 Orkestralni koncert, 22 Plošče, 23.10 Plesna glasba — Italijanske postaje: I. skupina (421, 304 in 283 m): 17.15 Violina in klavir, 21 Simfonični koncert — II. skupina (560, 369 in 263 m): 21 Mulejeva opera »Daphne«

Tudi ta dva kameleona sta preživela sveti večer ob prijetnem »kramljanju«.

Norman Rallly Raine:

JUNAŠTVA ROBINA HOODA ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI

»Sir Ivor, odetapi mu svoje mesto! Ker pa se je bil sir Ivor napravil gluhega za njegovo povelje, princ ukaže že nekoliko jezen:

»Vstani, plemič!»

Sir Ivor vstane ter odetapi svoje mesto Robinu, ki se spoštljivo prikloni ter na ta način zahvali za gostoljubnost. Da ne bi brez potrebe silil obeh plemičev k vstajanju, si pomaga na poseben način: steče in že ekoti čez oba ter sede na svoj prazni stol ter se udobno namesti. Princ se nasmehne. Videti je bilo, da ga vse to zabava in da v vsej tej igri niti ne eluti burje, ki se obeta z jasnimi znaki.

»Takoj prinesite jed za sira Robinu!« ukaže slugam, ki se po tej zapovedi zaletajo v hipu prinesejo pred Robinu polne pladnje raznih jedi. Na njih je bilo meso domačih živali, qynov, ki so jih bili še pravkar vrteli na žganju pred povabljenimi, jarcem, fazanov, svinjine in vsega drugega, kar lahko razveseli srce in zadovolji človeško oko. Robin zagradi s preti veliko ovno stegno ter z velikim tekom ugrizne vanj s vojimi zdravimi, močnimi zobmi. Prav nič se ne meni za to, kaj o njegovem vedenju pri mizi sodijo ti domišljivi normanski plemiči.

»Človek, ki je tako predrzen, od same predrznosti lahko tudi postane lačen!« pripomni sir Guy. V njegovem glasu sta drhteli žolčnost in zloba.

»Drži! Mi Saksonci nimamo kaj jela, ker moramo plačevati davke!« mu odvrne Robin. Oba plemiča ki sta sedela Robinu z desne in z leve, vstaneta, vsa prestrašena in zbegana zaradi neverjetne predrznosti, s katero je Robin drobnil in razkladal princu te trde očitke.

»Le sedite, sedite, gospoda! Nikar se ne vznemirjajte in razburjajte!« jih pomiri princ, ki se ga je bila lotila dobra volja. Robinovo vedenje in način odgovarjanja sta mu bila všeč. »Ta mož bo lažje padel v past, če bo še smeileji in predrznejši,« si je mislil princ Ivan, ki je sklenil, da bo v svojem razgovoru zapeljal Robinu še k smeilejšim izjavam.

»Torej mislite, da preveč plačate?« vpraša.

»Ne samo to, ampak tudi, da preveč delamo in da nas preveč mučijo!«

»Govoriš kakor izdajalec!« zakliče ostro nottinghamski sodnik.

»Pazi, kaj govoriš!«

»Govorim vselej to, kar mislim! Ker pa že hočeš, princ, slišati vse — povem ti, da sem bil dejansko prav zaradi tega tudi prišel sem ter ti prinesel plen, ki je tvoj, ker ga je bil moj sluga v tvojem gozdu ustrelil s puščico — ti bom tudi vse povedal! Glej, mučile nas in ponižujete, toda vedi, moj nard bo vrget razse vaš jarem! Samo da se vrne kralj Rihard!«

»Le, če je tako in če tega čakaš, potem ti povem, da boš in tvoji Saksonci dolgo čakal na svobodo! Poslušaj me tedaj! Moj brat je ujetnik Leopolda Avstrijskega. Leopold zahteva odkupnino v višini 150.000 zlatnikov. Daj, pojdi in zberi to odkupnino od svojega naroda v mojem imenu, pa bomo lahko Angliji vrnilli kralja!« predloži princ zvito in zamehljivo.

»Čemu pa naj bi jaz to delal? To vendar že dela Longchamps!« odvrne mirno Robin.

»Longchamps je napodil! Zanj v Angliji ni več prostora! Zdej ji vladam jaz!« reče s povišanim glasom princ. Vsi dvorjani in vsi plemiči, ki so bili okrog mize, so pridržali dih in z nekakšnim strahom pričakovali, kaj bo nato odgovoril Robin, ta neustrašni uskok. Pa tudi prinčeva izjava jih je zmedla. Saj Rihard, konec krajev vendarle še živi, lahko da se bo vrnil iz ujetništva, saj je ta saksonski narod v stanju, da tudi zbere potrebni denar za odkupnino in kralja vrne v domovino! Kaj bo pa potem z njimi? Odkod je vzel princ svoj nesrečni in nevarni predlog? Čemu igra zdaj z Robinom to nevarno igro, mesto bi ga dal zgrabiti ter ž njim napeti vrvi? Princ, ki je bil opazil vse te izpremenjene spache zbegane obraze, pomislil, da se ti ljudje v ercu upirajo. Ne bi radi videli, da bi on postal kronani vladar Anglije. Zato zavpije besna:

»Kaj zijate vame? Zakaj ne bi jaz vladal tako dolgo, dokler se brat ne vrne!« Potrudi se, da bi ublažil svoje prvotne besede, zdaj hiti in pomirjujoče razlaga, da bi rešil položaj. »Kdo pa mi

bo branil? Mar ti, Mortimec?« S tem vprašanjem se obrne princ na plemiča, ki je sedel na koncu mize na desni strani od njega.

»Jaz že ne princ!« odvrne ta odločno.

Za njim pa so še drugi izjavili isto ali pa podobno. Princ je bil kakal s pretom na enega za drugim, oni pa so mu odgovarjali. Ker je bil s temi izjavami po vsem videzu zadovoljen, se princ z nasmehom zmagovalca obrne k Robinu in ga vpraša:

»Kaj pa pravi na vse to naš saksonski prijatelj?«

Robin odloži ovno stegno v stran, se zagleda predse in mirno zveči z usti dobri zaloga. Princ niti ne počaka njegovega odgovora na svoje prvo vprašanje, ampak ga kar vnovič vpraša:

»Kaj ti ni do mesa?«

Robin Hood pogoltno ostali, napol se zvečeni ovnovnega mesa ter reče mirno, ostro in odkrito, popolnoma se zavedajo vsake posamezne besede, ki jo izgovarja. Pri tem pa oprežno gleda okrog sebe na vsako kretanje tistih, ki so stali med njim. Zahrbno ga ne morejo napadeti. Ščiti ga prvi čas težki in trdi orehovi naslonjaci. Napadejo ga tedaj lahko samo od spredaj. Dobro se je zavedal, v kakšni nevarnosti je, poznal pa je tudi svojo moč in vedel za svojo spretnost, s katero je znal napadati svoje sovražnike ter se pred njimi braniti.

»Oh, seveda, jasna stvar! Navajen sem mesa in dobro mi tekne, toda izdajalec ne morem prenesti!«

Vsi so se zgrozili. Tudi lady Marian se je nemirno premaknila na svojem stolu. Nekaj jo je zbudilo v ercu. Odkar je bila zagledala Robinu, se je začela vedno

bolj zanimati ne samo za njegove besede, ampak tudi za njegove kretnje. Temu zanimanju se je začel priključevati tudi strah za njegovo življenje, saj je poznala okolico, v katero je bil Robin zašel, poznala pa je tudi svojega varuha princa Ivana, ki nikomur še nikdar ni odpustil in ki je prav takrat najbolj nevaren, kadar se smejlja.

»Kaj, izdajalec mi praviš?« Prinčev glas že drhti.

»Dale odgovori korajžno Robin. Tebe in vsakogar, ki se bo s teboj združil pri tem delu! Reci mi, ali ni izdajalec tisti, ki je ogoljufal kralja... svojega rodnega brata!«

V grobni, popolni tišini, kakršna nastane v prirodi preden izbruhne nevihta, je Robinov glas gmel pod visokimi svodi velike dvorane. Ker ni dobil odgovora, je nadaljeval z istim tonom z enako neugnanostjo.

»Ti bi rad s pomočjo teh krknikov vzel bratu krono!« Pokazal je pri tem na sira Guyja, na nottinghamskega sodnika, pa tudi na škofa iz Black Cannona, ki si ga je bil Ivan vzel za svojega svetnika in pomočnika pri izvrševanju svojih načrtov. Potem, ko je bil pregal Longchamps, je na prazni škofovski prestol dvignil njegova ter ga s tem pridobil za svoje umazane in izdajalske načrte. Končno pa je Robin pokazal tudi na vse ostale plemiče, ki so mu bili pred očmi. »Da... s pomočjo teh krknikov,« — konvnil je etavek, — »s pomočjo teh krknikov hočeš priiliti Saksonce, da bi plačali odkupnino, pa ti s to odkupnino ne bi odkupil kralja. Riharda, ampak denar sam lepo pobasal v svoj žep, na glavo pa lepo sam sebi posadil kraljevske krono!«